

AUNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011–2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ivana Gottová

Vliv televizního násilí na děti

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lukáš Novotný, M. A., Dr.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2011-2014

BACHELOR THESIS

Ivana Gottová

The effect of television violence on children

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Lukáš Novotný, M. A., Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 28. 2. 2014

Ivana Gottová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce Mgr. Lukáši Novotnému, M. A., Dr. a také vedení základních škol z Prahy 4 a 5 za spolupráci při mém výzkumu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá televizním násilím a jeho vlivem na děti. Obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce jsou definovány odborné pojmy, se kterými se v textu následně operuje.

V praktické části je pozornost zaměřena na obsahovou analýzu 3 vybraných dětských televizních stanic (ČT:D, Megamax a Disney Channelu) a konkrétně na to, v jaké míře je zde přítomno násilí. Práce odpoví na otázku, jak toto násilí ovlivňuje psychiku a socializaci dětí ve vybrané věkové kategorii 8 – 12 let (2 – 5 třída), tzn. děti z nižšího stupně základní školy.

Klíčová slova

Agresivita dětí, charakteristika dětí mladšího školního věku, média, ochrana dítěte před násilím, televizní násilí, televizní pořady pro děti a mládež.

Annotation

The bachelor thesis deals with television violence and its impact on children. It contains theoretical and practical parts. In the theoretical part defines some technical terms with which the text operates.

The practical part is focused on the content analysis of three selected children's TV stations (ČT:D, Megamax a Disney Channelu) and specifically on how and to what extent, the presence of violence. The work responds to the question of how this violence affects the psyche and the socialization of children in the selected age group of 8-12 years (2. – 5. class), ie. children from the lower grades of primary school.

Key words

Aggressiveness of children, characteristics of children of primary school age, child protection from violence, media, television programs for children and youth, television violence.

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1.1 Média a jejich úloha v postmoderním světě	11
1.2 Mediální násilí	12
1.3. Televizní kanály pro děti a mládež.....	15
2 NÁSILÍ A AGRESE	18
2.1 Agrese a její projevy	18
2.2 Podpurné vlivy pro vznik agresivity	20
3 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	22
3.1 Charakteristika dítěte v tomto věkovém období	22
3.2 Rodina a rizika její výchovy	22
3.3 Dítě v prostředí školy	24
3.4 Společenské prostředky tlumící násilí.....	25
EMPIRICKÁ ČÁST	
4 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ.....	27
4.1 Vyzkumný cíl a výzkumné otázky	27
4.2 Metody výzkumu.....	28
4.3 Charakteristika zkoumaného vzorku	28
4.4 Vlastní výzkum a interpretace zjištěných dat.....	29
4.4.1 Rozbor položek z dotazníku.....	29
4.4.2 Obsah televizních programů pro děti a mládež.....	32
4.4.3 Hodnocení obsahu zadaných sledovaných televizních pořadů.....	33
4.4.4 Tabulky volnočasových aktivit.....	35
4.4.5 Vyhodnocení dotazníků agresorů.....	37
4.5 Diskuse a zhodnocení hypotéz	45
4.6 Návrh doporučení jednotlivým subjektům	47
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Cíl práce

V poslední době se značně rozrostla nabídka televizních kanálů zaměřených na děti. Je jich dnes kolem čtrnácti a jedná se o různě dostupné televizní kanály – převážně satelitní, ale dnes už se objevila i nabídka veřejnoprávní. Je důležité sledovat, jakou měrou se v těchto dětských televizních programech objevuje násilí. Přirozeně pak vyvstává otázka, jak toto násilí ovlivňuje sociální jednání dětí.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda a v jaké míře se v dětských televizních pořadech vybraných televizních stanic vyskytují scény násilí, zda děti takovéto pořady vyhledávají a sledují, a zda ve vlastním chování tyto předlohy napodobují. To samo o sobě není lehké zjistit a pro potřeby této bakalářské práce se tak bude dít nejprve studiem teoretické literatury k tématu, především psychologického či pedagogického obsahu. V druhé části práce však bude realizováno vlastní empirické šetření, mající za cíl odpovědět právě na definovaný výzkumný problém.

Tato bakalářská práce přitom vychází z hypotézy, že televizní násilí v dětských pořadech má vliv na vytváření agresivity dětí ve vzájemných sociálních vztazích. To dokládají sice různé výzkumy (jiné to, pravda, také vyvracejí), ovšem vede k tomu i již jen samotné zhlédnutí těchto pořadů, kdy je v nich někdy násilí znázorňováno v poměrně syrové podobě.

Stav poznání

Na téma agrese bylo v poslední době vydáno hned několik odborných publikací, a to z různých společenskovědních či sociálněvědných oborů. Obecně můžeme říci, že je to právě problematika agrese, která je dnes řazena k tématům, jimž je zejména v pedagogických a psychologických vědách věnována poměrně značná pozornost. Je to dáno také naléhavostí a aktuálností tohoto tématu (nejen v dnešních mediálních studiích a s ohledem na média, ale i s ohledem na výskyt tohoto tématu jako takového). Ostatně právě některé tyto – převážně psychologické - zdroje, mezi nimi publikace od M. Farkové, E. Fromma, I. Čermáka, J. Langmeiera, M. Nakonečného a dalších, jsou resp. byly ústředními studijními materiály pro tuto bakalářskou práci. Jedná se převážně o odborné studie a publikace věnující se tématu agrese a agresivity ve společnosti z pohledu sociální psychologie či sociální pedagogiky.

Vedle těchto publikací vychází tato práce též z poznatků odborníků na mediální studia. I v pracích těchto autorů totiž nutně musí být věnována pozornost zdánlivě

všude prostupujícím mediálnímu násilí a tomu, jak je dobré se proti takovému obsahu dobře a účinně bránit. Jmenovitě můžeme uvést práce Mc Quaila, ale též např. J. Musila, J. Jiráka a B. Köpplové a dalších odborníků na problematiku mediálních studií a mediálních obsahů. Nově se násilí věnuje také předmět „mediální výchova“, vyučovaný na školách jak základních, tak středních. Zde se žáci a studenti učí jednak obecné mediální gramotnosti, ovšem předmětem zájmu mediálních studií v poslední době je též i potřeba nějak odlišovat mezi realitou a tím, co vysílají média, tedy včetně mediálního násilí.

Struktura práce

Tato bakalářská práce je rozčleněna v souladu s požadavky na odborný text, jakým je či má být bakalářská práce, na dvě části. Část teoretická je sestavena ze tří teoreticky pojatých kapitol a jejím cílem je přinést základní i prohloubené poznatky o zkoumaném tématu násilí v médiích a jeho vlivu na děti a mladistvé. Jsou zde za pomoci relevantní odborné literatury prezentované základní pojmy, s nimiž se následně pracuje v dalších částech textu. Kapitola 1 se přímo médii a násilím v nich zabývá a jsou zde vysvětleny základní myšlenky a též i problematika vztahu mezi násilím a médii. Je zde také jakási vstupní úvaha o úloze médií v dnešní nelehké postmoderní době, která poněkud proměňuje chování jak jednotlivce, tak i institucí v kontextu dnešní společnosti. Je to společně s podbodem věnovaným již konkrétně mediálnímu násilí jakési vstupní konstatování a uvedení do této naléhavé a komplikované problematiky.

Kapitola 2 se pak věnuje dalšímu aktuálnímu tématu dnešních mediálních studií, a to především psychologickým aspektům násilí a agrese. Dochází zde tak k interdisciplinárnímu pohledu na toto téma, přičemž velkou pomoc zde poskytuje zejména psychologie. Kapitola tak přináší poznatky jednak obecně o agresi, ovšem též i o jejích projevech v dnešní společnosti a o konkrétních podpurných projevech, které by mohly mírnit vlivy agrese a agresivního chování. Věnujeme se zde přitom pochopitelně zejména dětem a vlivu agrese na ně, tedy segmentu společnosti, kterým se tato bakalářská práce explicitně zabývá.

Ostatně je-li řeč o dětech, je třeba poukázat na některá psychologická a sociální specifika v sociálním chování této skupiny. Tomu je věnována obšírněji pozornost v následné kapitole 3, která se zabývá právě dětmi mladšího školního věku a jejich

návyky jak obecně sociálními, tak mediálními. Budou to právě tyto děti, které budou předmětem našeho výzkumu, proto je dobré jim věnovat poněkud hlubší pozornost.

Empirická část obsahuje výzkum, který je vlastním těžištěm této bakalářské práce. Je zde prezentováno empirické šetření, které bylo realizováno na základních školách v Praze právě k problematice agrese a mediálního násilí. Vedle samotných výsledků, které jsou zpracovány jak do textu, tak i do tabulek, jsou zde uvedena také metodologická východiska a následně i jednotlivá doporučení, která se snažíme poskytnout jako návod pro chování významných aktérů, podílejících se na formování osobností dětí (pochopitelně ve vztahu k médiím).

TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1.1 Média a jejich úloha v postmoderním světě

Média vždy byla a jsou nutně i dnes velmi významnou součástí našeho světa. Nelze se jim vyhnout a nelze zůstat stranou jejich vlivu. Dokonce se v dnešních mediálních studiích hovoří přímo o mediálním vlivu a míníme tím vědomé či nevědomé ovlivňování společnosti právě konkrétními mediálními obsahy. Tento vliv je dnes stále poměrně silný a ústřední úlohu zde plní především televize coby audiovizuální médium a v poslední době také internet, zejména prostřednictvím tzv. sociálních sítí. Tato nová média se v posledních letech stala součástí komplikovaného diskurzu dnešních médií jako takových a podílí se významným způsobem na fungování současné postmoderní kultury.

Ovšem přeci jen dnes pozorujeme několik významných proměn v chápání a i částečně v sebedefinici médií a jejich úlohy v dnešní společnosti. Ta se teď totiž nejčastěji charakterizuje jako společnost postmoderní. A jako post- je dnes vykládána také například demokracie (Post-demokracie, D. Crouch¹) či politika (postpolitika). Podobně také média se dnes nacházejí v jakési postmoderní fázi, která je vrhá do poněkud jiné role, než jakou měla v době moderní společnosti. Nadále si sice snaží udržovat úlohu hlídacího psa demokracie, ovšem zejména v poslední době se značně proměňuje mediální obsah. Nemusíme nutně hovořit o jejich krizi, i když i pro ni bychom jistě našli řadu důkazů a dokladů, ale i o značné změně jejich úlohy v dnešní společnosti. Obecně pak můžeme konstatovat, že postmoderní kultura, která bývá někdy nazývána také kulturou bezhloubkového obrazu, se vyznačuje důrazem na silný audio-vizuální zážitek, na obraz, na smyslové potěšení a efekty podívané. Média jsou zde naprosto stěžejním objektem zájmu, který je v mnohém dokonce faktickým nositelem této postmodernity. V případě takovéto kultury, spočívající ve znázornění množstvím obrazů, které dnes produkuje hlavně televize, ale i film a fotografie, hovoříme o kultuře vizuální.²

---

¹ CROUCH, D. *Post-democracy*. 1.vyd. University of Warwick, 2004. ISBN 978-07-4563-315-2

² JAKUBOWICZ, K. *Nová ekologie médií*. Zlín: VerBuM, 2013. ISBN 978-80-87500-38-5

Pozorujeme, že se dnes v krizi ocitají klasické televizní formáty, což můžeme dobře doložit například na jednom z nejstarších formátů televizního vysílání, a to formátu zpravodajství, které je dnes nejčastěji ovlivněno již nikoli prioritou v tom smyslu, že je třeba objektivně a solidně informovat, ale je stíháno tzv. infotainmentem, tedy každodenním propojováním informace a zábavy. Tím se však zcela vytrácí původní role tohoto televizního formátu, což je velmi dobře pozorovatelné zejména na soukromých televizních stanicích a na způsobu, jak informují ve svých zpravodajských relacích. Nejen například na osobách moderátorů, ale i v samotném řazení zpráv, na způsobu jejich zpracování atd. Podobné změny pozorujeme také v jiných segmentech dnešního mediálního, ale i obecně sociálního světa a ušetřen od těchto procesů a trendů nezůstává ani například šoubyznys a obdobné je to také u dětských pořadů. Právě silný či méně silný vnik násilí do jejich skladby je dnes něčím, co je relativně novým fenoménem a s čímž se dnešní společnost nutně musí vypořádat. Dosud je spíše na místě připomenout, že se jí to vůbec nedaří. Shodnout bychom se totiž asi všichni měli na tom, že do dětských pořadů zlo a násilí vůbec nepatří, případně se zde může vyskytnout, ale má být následně patřičně potrestáno.

1.2 Mediální násilí

Násilí obecně je předmětem studia sociálních věd od samého počátku jejich existence. Spadá sem fenomén války, ale i násilí mezilidského, například v podobě trestů. S nástupem médií se pak násilí nutně muselo přesunout také do nich, tedy je to logické potud, pokud chápeme média jako jeden z produktů dnešní společnosti.

Podle Jana Jiráka a Barbory Köpplové (Jiráka, J., Köpplová, B., 2009, s. 315). vede soustředěný zájem o téma mediálního násilí k tomu, že se dnes jedná o velmi důkladně zpracovaný a utříděný typ mediálního obsahu. *„Pozornost se přitom soustřeďuje na obsahy zobrazující zvláště fyzické násilí, tedy záměrné tělesné působení na druhého se zřejmým úmyslem poškodit mu zdraví nebo ho zbavit života, popř. mu alespoň působit bolest. Menší důraz se klade na psychické násilí, tedy prezentaci slovních urážek, citového vydírání apod.“*

Jiráka a Köpplová rozlišují ve svých publikacích v souvislosti s mediálním násilím mezi násilím implicitním, explicitním, faktickým a fiktivním. Implicitní násilí chápou jako jen naznačené násilí, které si musí uživatel domyslet či sám představit. Explicitní násilí je již násilím předvedeným, podrobně popsáním, zpravidla včetně následků. Faktické

násilí je pak předváděným typem násilí např. ve zpravodajství, které je inspirované skutečnými událostmi. Dalším typem je pak fiktivní násilí, čerpající ze smyšlených příběhů, jakými jsou např. kriminální či akční filmy. (Jirák, Köpplová, 2003, s. 126).

Dále je možné násilí předváděné v médiích analyzovat „podle toho, jakou roli sehrává v kontextu, v němž je předváděno – je-li samoučelným „zpestřením“ děje.“ (Jirák, Köpplová, tamtéž) Ovšem přístupů, jak analyzovat mediální násilí, nalezneme ještě i několik dalších.

Denis McQuail ve své knize s názvem „Úvod do teorie masové komunikace“ konstatuje, že násilí se může objevit prakticky ve všech televizních žánrech. Na str. 395 cituje Wilsona at al., 2002, který ve své studii definuje televizní násilí jako *„jakékoliv otevřené zobrazení uvěřitelné hrozby fyzického násilí nebo skutečné užití síly s úmyslem fyzicky ublížit živému tvorů nebo skupině živých tvorů. Násilí také obsahuje určité zobrazení škodlivých následků, jež nastávají v důsledku použití neviděných násilných prostředků“* (Wilson, 2002 in: McQuail, 2009, s. 395)³

České zákony nedovolují vysílat v čase od 6.00 do 22.00 pořady, které by jakkoli mohly ohrozit psychický nebo morální vývoj dětí a mladistvých. To se přímo a doslova praví v §5 odst. Zákona č. 468/1991 Sb, o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Ovšem snaha nějakým způsobem regulovat násilné a případné další potenciálně škodlivé mediální obsahy se projevuje nejen v české legislativě, ale také v rovině ustanovení mezinárodních organizací. Např. ve *směrnici Rady Evropy 2007/65/ES ze dne 11. 12. 2007 v odst. 44 stojí, že „dostupnost škodlivého obsahu audiovizuálních mediálních služeb je nadále předmětem obav zákonodárců, mediálního průmyslu i rodičů. Ve spojení s novými platformami a novými produkty je tedy nezbytné zavést pravidla na ochranu tělesného, duševního a mravního vývoje nezletilých osob i na ochranu lidské důstojnosti ve všech audiovizuálních mediálních službách.* (Jirák, Köpplová, 2009, s. 315). V té samé směrnici se pak přikazuje členským státům, aby postupně zaváděly a každopádně všestranně rozvíjely přísné filtrační systémy, které by komplikovaly dětem a mládeži přístup k rizikovým mediálním obsahům, zvláště těm s násilným obsahem. Mc Quail se v souvislosti s mediálním násilím snaží sice připomenout, že dnes nalezneme jen malou *„kategorii televizních pořadů, které se při upoutávání pozornosti publika spoléhají hlavně na násilí“.* (Mc Quail, 2009, s. 394). Přesto však můžeme pozorovat, že jich je dnes stále více a že se jich dnes také více snaží prosakovat do dětských pořadů.

---

³Wilson, 2002 in: MC QUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. s. 395. ISBN 978-80-7367-574-5.

Televizní násilí a jeho aktuálnost ve výzkumu dnešních mediálních studií potvrzuje i Musil „*Výskyt násilných scén na televizních obrazovkách je skutečně značný. Důvod je spatřován v divácké přitažlivosti. To, co dnes vnímáme jako senzací, bylo celé stovky generací záležitostí přežití, proto jsme psychologicky determinováni k pečlivému sledování a pamatování rizikových a negativních zkušeností.*“ (Musil, 2010, s. 132).

Studií k televiznímu násilí bylo realizováno následně i publikováno v poslední době hned několik. Jedna z těch obsáhlejších byla provedena v roce 1995, a to na objednávku BBC a ITC. Zpracována byla odborníky na výzkum mediálního obsahu na katedře žurnalistiky v Sheffieldu. Zkoumán byl podíl násilí na jednotlivých kanálech, a ten se zde poměrně značně lišil. Na to ostatně upozornil i Musil: „*Většina násilí je soustředěna do několika typů pořadů: 70 % veškerých násilných scén bylo nalezeno ve filmech a TV hrách, pak následují dětské pořady obsahující pětinu veškerého zjištěného násilí. Neméně závažné je však zobrazování reálného násilí ve zpravodajských relacích*“ (Musil, 2010, s. 133).

Podobně byla také v prosinci roku 2003 zpracována obsáhlá zpráva o vlivu násilí v médiích na mládež, jež vyšla pod záštitou Americké psychologické společnosti. Závěry studie vypovídají mimo jiné to, že množství zobrazované míry násilí, které sledují děti na dětských kanálech, vykazuje pozitivní korelaci s výskytem agresivního a násilného chování v dětském věku. Zjištěno bylo také to, že množství zobrazovaného násilí sledovaného v dětském věku potvrdilo také pozitivní korelaci s následným výskytem kriminality v dospělosti. (Musil, 2010, s. 135).

Většina studií však dochází ke společnému závěru, že kontinuální sledování násilí v televizích může zanechat trvalé následky v charakterových vlastnostech dětí a může to následně i negativně ovlivnit i jejich kriminální chování. Následky mohou být však skutečně dalekosáhlé a vše může vést k vyvolání antisociálního násilí. Uvádějí to L. Eron a R. Huesmann (In: Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 302) a konstatují, že prediktorem toho, jak agresivní bude člověk zhruba v 19 letech, je násilí sledované v televizi a pořady, jimž dával daný člověk přednost ve věku do osmi let. „*Vztah k množství násilných trestných činů bylo možné prokázat ještě po 22 letech, tedy ve věku 30 let.*“⁴

---

⁴ LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., Aktualizované vydání, Praha: Grada Publishing, 2006. s. 302. ISBN 978-80-247-1284-0.

1.3 Televizní kanály a pořady pro děti a mládež

Každá televize, ať veřejnoprávní či soukromá, věnuje menší či větší část svého vysílacího schématu i dětskému televiznímu divákovi, protože i malý divák tvoří „koláč“ sledovanosti. Navíc se jedná o důležitý segment ve společnosti, a tak alespoň pro veřejnoprávní média vyvstává nutnost se dětskému divákovi věnovat.

Z veřejnoprávních televizních stanic ČT1 A ČT2 se naprostá většina pořadů týkající se dětí a mládeže přesunula na ČT: D, což jistě je z hlediska mediálního obsahu obohacením pro samotného dětského diváka. Veřejnoprávní televize tím navíc dostala dalšímu významnému požadavku, který bychom na ni a na její náplň měli mít, a to na posílení obsahu určeného pro specifické segmenty dnešní populace. K nim děti bezesporu patří. Navíc napojení tohoto dětského kanálu po 20. hodině večer (po vzoru německého kanálu ARTE) na nemainstreamovou kulturu, je též zajímavou přidanou hodnotou tohoto nového primárně dětského televizního kanálu. Soukromé stanice Prima, Prima Cool, Zoom, Nova, Smíchov a donedávna i Barrandov, mají vyhrazeno alespoň krátké vysílací časové schéma pro malého diváka. Zpravidla to bývá časně ráno či v podvečerních hodinách a tyto časy můžeme označit za spíše nedostačující. Bohužel je v těchto ranních hodinách upřednostňován obsah v podobě různých seriálů, dokumentů atd., čímž je skladba určena pro dětského diváka spíše jen okrajová.

Trend oslabování televizního obsahu pro děti navíc v poslední době ještě více potvrdil též Barrandov, který vysílal v podvečerních hodinách pravidelně pro dětskou populaci velmi oblíbený Animáček. Ovšem podle ředitele TV Barrandov, Vladimíra Železného, musel být tento blok pohádkových příběhů nakonec zrušen z důvodu nízké sledovanosti. Vladimír Železný coby ředitel pak dokonce nabádal nešťastné rodiče, kteří si na zrušení pořadu stěžovali, aby namísto televize dětem raději četli, či popřípadě přešli na veřejnoprávní Děčko či kabelovou televizi, které mají zastoupeny dětské pořady. (zdroj. www.tyden.cz)⁵ Podobně se specifickými dětskými programy zabývají také kabelové a satelitní stanice pro děti, ovšem zde je poněkud komplikovanější přístup k nim, který je omezen právě a jen na uživatele kabelových televizí nebo na vlastníky satelitního přijímače.

---

⁵ http://www.tyden.cz/rubriky/media/televize-a-radia/zelezny-animacek-skoncil-jeho-vykon-byl-zoufaly_300501.html#Ux2Ly2ePJ9

My se v této bakalářské práci nebudeme zabývat všemi dětskými kanály a analýze jejich mediálního obsahu (to by byl příliš široký výzkumný vzorek), ale jen vybranými třemi stanicemi, jež zde nyní i krátce představíme. Jde ve všech třech případech o stanice, které jsou určeny i pro naši cílovou skupinu, která bude předmětem výzkumu další části této práce.

Megamax

Je svým specifickým zaměřením určen pro chlapce ve věku od 7 do 14 let. Vysílání tohoto televizního kanálu bylo zahájeno dne 1. 12. 2012. Stanice zde nabízí hrané i kreslené seriály – převážně zahraničního původu - typu: Transformers, Legoninjago, Gormiti, Lego Chima, Hot wheels (Bojová pětka), Speed Racer (Nová generace), Pac Man, Kód Lyoko, Odpadlíci, Skyland atd. Takřka všechny pořady jsou o hrozbě, napětí, zkáze, prostředkem jsou střety a boje. Pro výzkum mediálního násilí v dětských televizních kanálech je tak právě Megamax tím nejvhodnějším objektem výzkumného zájmu.

Disney Channel

Tento televizní kanál je zaměřen na děti a patří společnosti The Walt Disney Company. Založen byl v roce 1982 tehdejším prezidentem společnosti, Alanem Wagnerem. Tehdy však vysílal ještě pod názvem Jetix. V USA zahájil kanál své vysílání dne 13. února 2009, následovaly pak další země, přičemž tou první byla Francie, a to dne 1. dubna 2009 a poté expandoval do dalších evropských zemí. Kanál v České republice a v českém jazyce pak zahájil svůj provoz též ještě v roce 2009, konkrétně 19. září 2009. Původně byla programová skladba tohoto televizního kanálu určena spíše pro mladší diváky do max. 10 let věku, ale později se kanál rozšířil programově o starší věkovou kategorii teenagerů a můžeme říci, že ti jsou dnes také ústřední cílovou skupinou programové skladby.

ČT :D

Česká televize spustila 31. 8. 2013 své první samostatné vysílání pro děti. Jde o dětskou stanici Děčko (ČT:D), kterou lze sledovat přes satelit Astra 3B, v pozemním digitálním vysílání DVB-T regionální sítě 7 s celoplošným dosahem. Dětská televize

ČT :D nabízí divákům se zaměřením na věkovou skupinu od 4 do 12 let ponejvíce českou i zahraniční tvorbu od animovaných pořadů, přes různé seriály a filmy až po zábavně vzdělávací programy a magazíny. Obsahová skladba televize „Děčko“ je podle její koncepce rozdělena na celkem sedm základních programových pilířů. Jsou jimi hraná tvorba, animovaná tvorba, zábavné vzdělávání, magazíny, zábavní a soutěžní pořady, zpravodajství a publicistika, sport a cvičení.

Tento český dětský kanál se zavázal, že nebude v programu uvádět žádné násilné ani sexuální scény a nabídne kvalitní pořady vytvářené speciálně pro děti. Přesvědčíme se, jestli dostal slibu v plné míře. (zdroj: www.ceskatelevize.cz).

2 NÁSILÍ A AGRESE

2.1 Agrese a její projevy

Nahlédneme-li do Slovníku spisovné češtiny, nalezneme velmi jednoduchá a srozumitelná vysvětlení obou pojmů. Heslo „*násilí*“ je popisováno jako „*nátlak, případně jako uplatnění moci nad druhým člověkem*“ a „*agrese*“ je „*chápána jako útok, jehož cílem je záměrně někoho poškodit nebo mu ublížit*“.⁶ Podle Nakonečného je agrese „*chování zaměřené proti druhé osobě s intencí ublížit jí*“.⁷ Agresivita pak v nejširším slova smyslu je chápána jako dispozice k agresivnímu chování (ČSAV, 1978, s. 19). Známe dnes desítky jiných vysvětlení, která zahrnují celou škálu těchto projevů. Zpravidla bývá agrese chápána jako násilné narušení práv někoho jiného nebo jako chování, které není v souladu se schvalovanými sociálními pravidly, ale také je možné ji chápat jako vyhledávání nějaké záliby v ubližování jiným lidem. Jiné pohledy na agresi ji chápou též jako zdroj potěšení, uspokojení se sebe sama. Je či může to pak být pojaté jako legrace, agresivní veselí a bujarost a nalezneme ještě i řadu dalších možných vlastností. Nejčastěji to, jak je agrese vnímána, souvisí s aspektem, kterým se příslušný autor zabývá. V pedagogickém slovníku je pojem agresivita vyložen za prvé jako „*tendence projevovat nepřátelství, ať už slovně nebo útočným činem. 2 Tendence prosazovat sám sebe, své zájmy a cíle bezohledně, nemilosrdně až brutálně. 3 Tendence ovládnout sociální skupinu, získat takové postavení, které umožňuje vnucovat jí určité názory, rozhodovat o její činnosti a osudu jednotlivých členů*“.⁸

Chceme-li s pojmy agrese či agresivita pracovat seriózně a porozumět jim v celé své komplexnosti, nepůjde pak o vyhledávání významů v široké škále příkladů a projevů, ale je třeba hledat, co je pro tyto projevy nejvíce charakteristické, a které znaky je odlišují od jiných druhů chování.

Podle Čermáka (Čermák, 1998, s. 90) se psychologové značně rozcházejí v přístupu k agresi a agresivitě a jejich teorie se velmi liší. V podstatě je však možné

---

⁶ FILIPEC, J., a Kolektiv autorů. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Academia. ISBN 21-001-78

⁷ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie – přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011. ISBN: 978-80-7387-443-8.

⁸ PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ, MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

uspořádat je do dvou základních skupin. Jeden okruh teoretiků vysvětluje agresivitu jako spíše vrozenou vlastnost a pokládá ji za součást přirozeného genetického vybavení člověka. Tyto teorie pak chápou agresivitu (jakkoli se nám to nemusí pozdávat jako něco přirozeného) jako základní vrozenou potřebu (instinkt). Pokud pak tato potřeba není uspokojena, vzrůstá u člověka napětí a dostávají se různé nepříjemné pocity. Mezi tyto biologické teorie patří podle Lorence (Lorence, 1992) mimo jiné i Darwinova teorie přirozeného výběru, podle níž vnitrodruhová agrese zajišťuje genetické přežití nejkvalitnějších jedinců druhu, a tím přispívá k udržení celého druhu.

Druhý okruh teoretiků hledá souvislost agresivity nikoliv s biologickými, ale se základními psychickými potřebami člověka. Tyto potřeby jsou vrozené a jejich uspokojení je nezbytné pro zdravý vývoj osobnosti. Tato vrozená psychická potřeba se v chování člověka projevuje jako snaha sebezprosažení. Člověk potřebuje, aby ostatní uznali jeho kompetence, což posiluje jeho vlastní sebevědomí. Obě teorie vycházejí z předpokladů vrozených dispozic k agresi, ale v současné době se většina odborníků přiklání k názoru druhé skupiny, že je to především psychická potřeba. (Matějček, Langmeier, 1986).

Podle Říčana jiní vlivní psychologové tvrdí, že agrese je naučená na základě zkušeností (stejně jako tanec nebo hra na kytaru) anebo je možno si ji osvojit zprostředkovaně, například z televize. (Říčan, 1995, s. 23).

Zobrazená agrese může být takto nejsnáze dítětem přijata jako model k napodobení a vlastním agresivním projevům. *„Pokud navíc televizní zkušenost předběhne ve vývoji dítěte zkušenost reálnou, je riziko napodoby ještě větší“⁹*, protože dítě může chápat násilí na obrazovce jako normu a může si tak vytvořit tzv. „falešný scénář“ (Suchý, 2007, s. 132), který pak uplatňuje nejen ve škole, ale ve všech svých vztazích.

Lze připustit, že určitý druh lidské agresivity, byť ji obecně vnímáme jako něco negativního, představuje velmi důležitou energii, bez níž se člověk nemůže obejít. Je však třeba ji usměrňovat pozitivním směrem, aby nesměřovala k agresivnímu chování. Tato bakalářská práce vychází z myšlenek druhého okruhu teoretiků, tedy z toho, že agresivita je psychickou potřebou člověka, ale je nutno ji udržovat ve zdravých mezích.

---

⁹ SUCHÝ, A. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. s. 132. ISBN: 978-80-7254-926-9.

2.2 Podpůrné vlivy pro vznik agresivity

Různé zdroje považují rostoucí agresivitu dětí a mladistvých za celosvětový problém, který znepokojuje rodiče i učitele a vzbuzuje ve společnosti obavy. „*Psychologové odkrývají nové souvislosti a snaží se využít je při prevenci agresivního chování*“¹⁰ uvedl časopis 100+1 zahraničních zajímavostí v podtitulu článku „Agresivní děti“. Článek uvádí výsledky několika vědeckých výzkumů, které prokázaly, že sklon k agresivnímu chování je geneticky podmíněn a že již prenatální faktory ovlivňují budoucí vývoj dítěte. Výzkum v německém Marburgu prokázal zvýšené hodnoty kortizolu (stresového hormonu) u dětí postrádajících potřebný kontakt s matkou, ve výzkumu v mateřských školách v Norimberku se jim podařilo zjistit násilnické typy již u dětí dvouletých. S přibývajícím věkem dítěte pak rizikových faktorů velmi rychle přibývá. V současné době může dítě vidět projevy agresivního chování všude kole sebe: v prostředí rodiny, ve společnosti vrstevníků, při různých hrách a podobně. Dítě, které vezme jinému dítěti hračku a rodiče mu přiměřeným způsobem nesdělí, že „to se nedělá“, si lehce vytvoří jasný vzorec, že násilím může dostat vše, co chce. „*Z dítěte se stává vysoce agresivní člověk postupně a to tak, že si pamatuje ty způsoby svého vlastního jednání, které vedou k úspěchu. Uloží si tento způsob jednání do paměti pro příští použití.*“¹¹ O tom nemůže být pochyb. Dítě si tak vytváří zásobárnu svých malých scénářů pro nejrůznější situace.

Postupně do výchovy dítěte vstupuje prostředí mimo rodinu, v němž dítě vyrůstá. To má následně silný vliv na to, zda se u dítěte vyskytnou násilnické a útočné projevy chování.

U veřejnosti převládá všeobecné mínění, že příklady agresivního chování vidí dítě v mnoha filmech, čte o nich v knížkách a oblíbené počítačové hry jimi přímo oplývají. V současné době se hodně hovoří o vlivu masmédií na vývoj dětí. Jistě je zřejmé, že určitý vliv mít mohou. Všeobecná tvrzení nám však nepomohou řešit tento problém. Chceme-li děti skutečně ochránit před vlivy tak širokého spektra, není jiné cesty, než důkladné poznání jednotlivých vlivů (obsah, předlohy chování, postavy hrdinů atd.), stejně jako musíme znát charakteristiku příslušné věkové skupiny, rodinné zázemí, sociální zázemí, úspěšnost dítěte ve školní práci atd.

¹⁰ P. M. Mnichov (zkr. autora): Agresivní děti in: časopis 100+1 zahraničních zajímavostí v č. 7/2004, s. 16.

¹¹ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. s. 23. ISBN: 80-7178-689-6.

Jen tak lze dosáhnout závěrů a doporučení, která mohou dítě před nevhodnými a rizikovými vlivy chránit. Čermák (Čermák, 1998, s. 90) uvádí ve svém pozoruhodném díle, jaké průzkumy, experimenty i studie provedli Američané k otázce vlivu médií na mládež studentského věku.

Tato bakalářská práce je založena na průzkumu ve věkové skupině dětí mladšího školního věku. Ze široké mediální působnosti byl sledován vliv televizních programů pro děti a mládež na vzorek dětí příslušného věku (6 – 12 let).

3 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

3.1. Charakteristika dítěte v tomto věkovém období

Mladší školní věk je vymezen docházkou do školy od prvního do pátého ročníku, tedy věkově od šesti do dvanácti let života dítěte. Začíná nástupem do školy. Dítě má potřebu být aktivní ve vztahu k ostatnímu světu a poznávat ho. „Školní činnost je pro mnoho dětí náročná nejen z hlediska učení, ale i z hlediska dodržování kázně a přizpůsobení se životu a normám nové malé skupiny, školní třídy.“¹² (Nakonečný, 2011, s. 678) Uvědomuje si své úspěchy i neúspěchy a začíná se porovnávat s ostatními vrstevníky i s dospělými.

*„Zkvalitňuje se schopnost seberegulace [...] Dítě ve škole je již schopno vůlí své city potlačit, nebo naopak zřetelně vyjádřit. Emoční kompetence je důležitá při zvládání školních požadavků – rozvíjí se tak sociální obratnost a emoční vyrovnanost.“*¹³ Postupně se stává méně závislým na svých okamžitých představách.

Dítě před jedenáctým rokem je skutečně schopno logických operací a úsudků, ale jen pokud se to týká konkrétních věcí, jevů a obsahů, které si dítě může názorně představit. Teprve kolem jedenácti let je schopno vyvozovat soudy i zcela formálně bez konkrétní představy. Protože intelektová výkonnost významně závisí na výkonové motivaci, může být ovlivněna jak výchovou v rodině, tak i výchovou ve škole. Vlastní chování se utváří už nejen pouze podle rodičů, ale i podle učitelů a spolužáků.

3.2 Rodina a rizika výchovy

Rodina je základní sociální jednotka, do níž se dítě rodí, a jejím prostřednictvím vrůstá do lidské společnosti. Význam výchovy v rodině je tedy velmi velký a nezastupitelný, avšak chyby ve výchově vyplývající z malé informovanosti rodičů jsou někdy velice hrubé až tragické.

---

¹² NAKONEČNÝ, M. *Psychologie – přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011. s. 415. ISBN: 978-80-7387-443-8.

¹³ FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: UJAK, 2008. s. 183. ISBN 978-80-86723-64-8.

Reakce dětského mozku na podněty vzbuzující agresivitu se utvářejí už v raném věku. Na jejich formování se podílejí genetické faktory spolu s vlivy během těhotenství a v prvních letech života, tedy v období, kdy je veškeré rozhodování o dítěti (již před jeho narozením) v rukou rodičů. Tak, jak prokázaly německé výzkumy souvislost mezi prenatálními faktory a budoucím vývojem dítěte se sklonem k agresivitě (včetně poruch koncentrace či snížené inteligence), záleží výlučně na odpovědnosti matky, zda v těhotenství kouří, pije alkohol, podléhá silným stresům atd. Pokud rodiče nejsou na výchovu dítěte vůbec připraveni a nevědí si rady, jejich dítě je pak stále více problematické. Je to zpravidla osud agresivních dětí matek ze sociálně slabších poměrů, které navíc otěhotněly nechtěně. Riziko výchovy se pak stupňuje, pokud klade na rodiče zvýšené nároky. Takové dítě je od narození křikloun, špatně spí a těžko se uklidňuje. Na to nejsou mnozí rodiče připraveni a často jsou velmi zklamáni. Jiní nevěnují dítěti potřebnou pozornost, protože sami mají málo času nebo žijí ve stresu. Problémové děti na sebe přitahují pozornost hlavně tehdy, když působí komplikace. Dobré okamžiky berou rodiče jako samozřejmost a jako oddechovou přestávku a neposilují příslušné chování pochvalou nebo projevy lásky. *„Millerová zdůrazňuje, že matka musí být pro dítě dostupná a musí jím být vnímána jako pozorná a milující; tak se matka stává v duševním životě člověka rozhodujícím činitelem a člověk se nezdá v dospělosti nevědomě i vědomě vrací k jejímu obrazu z dětství, zůstává emocionálně vázán na nevědomý obraz matky svého dětství. (Millerová in: Nakonečný, 2011, s. 678)*

Jak se z denního tisku dozvídáme v dnešní době narůstá a velkým problémem velmi často bývá násilí uvnitř rodiny. Řičan k tomu vyjadřuje názor, že *„zvlášť účinnou „školou“ agrese bývá, když je dítě doma krutě trestáno nebo i bezdůvodně týráno a vidí, s jakým uspokojením tak rodiče prosazují svou moc.“¹⁴* Ne každý rodič si uvědomuje dopad tohoto počínání, když ze stresu či pocitu své nadřazenosti si na dítěti vybíjí své emoce a navíc považuje toto chování za své oprávnění.

Obecně platí, že existuje jasná vazba mezi utrpením a vlastní agresivitou dítěte. Přitom *„hrozba agresivního chování u dítěte roste spolu s nevhodnou výchovou. Nejenže někteří rodiče své dítě podporují ve sledování násilných scén v televizi, ale dokonce sami používají k dosažení svých výchovných cílů násilného nebo*

---

¹⁴ ŘIČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. s. 23. ISBN: 80-7178-689-6.

autoritářského chování“¹⁵ I Nakonečný dodává, že: „k agresivitě tíhnou i děti, zejména ty, které byly svými rodiči nebo vychovateli přísně trestány a zažívaly výraznou míru citové deprivace.“¹⁶ Velký podíl dětí vystavených násilím předává tuto zkušenost dál. Stejnou měrou jako násilí v rodině vůči dětem ohrožují jejich vývoj spory mezi rodiči. Vliv rodiny s věkem dítěte však slábne a zhruba od osmého roku se zlepšení rodinné situace na jeho chování téměř nepromítne. Vzorce chování jsou v tomto věku už velmi pevné. Výrazný vliv prvních pěti let života na pozdější agresivitu je jedním z hlavních poznatků posledních let. Jen pevná citová vazba rodin je tedy zřejmou ochranou před rizikovými faktory.

3.3 Dítě v prostředí školy

Podle Vágnerové (Vágnerová, M. 2012) klade prostředí školy na dítě určité požadavky a očekávání, které zpětně dítě ovlivňují. Z toho důvodu jsou důležité nejen vztahy mezi spolužáky, ale i vztahy mezi ostatními subjekty, především však mezi učiteli a žáky. Učitel zde vystupuje v roli autority mající nad dětmi určitou moc, kterou je může ovlivňovat. Skupina, ve které se dítě pohybuje, mu dává příležitost k četnějším a rozličnějším interakcím. Reakce dítěte na druhé je jiná než reakce na dospělé. Jsou mu bližší svými vlastnostmi, zájmy i postavením mezi lidmi. Dítě se ve skupině učí sociální reakce, jako například pomoci slabším, spolupráci, ale osvojuje si také další dovednosti, a to především soutěživost a soupeřivost. Ve vrstevnické skupině se učí stále lepšímu porozumění různým názorům, přáním a potřebám různých lidí – učí se sociálnímu porozumění. Narůstá i jeho schopnost volného sebeřízení a seberegulace (Helus, 2006).

Poznává, že své vnitřní pocity, přání či motivy může před okolím skrýt. Kolem deseti let si uvědomuje, že může současně prožívat několik protikladných emocí a že na každou situaci se dá pohlížet z více perspektiv. Teprve až během školního věku dochází ke stabilizaci sociálních norem morálního jednání. Chápání mravních norem

---

¹⁵TRPISOVSKÁ, D., M. VACÍNOVÁ. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2007. s. 111. ISBN 978-80-86723-30-3.

¹⁶NAKONEČNÝ, M. *Psychologie – přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011. s. 418.

ISBN: 978-80-7387-443-8.

(100+1, 7/2009 Volně zpracováno podle výsledků výzkumu v německém Marburgu)

a hodnot a jednání podle nich závisí na vývoji kognitivním. Morálka dítěte je zprvu určována příkazy a zákazy dospělých. Teprve postupně dítě uznává určité jednání za správné či nesprávné samo o sobě, a to bez ohledu na autoritu či příkaz dospělého. Teprve kolem jedenácti až dvanácti let pochopí hlouběji podstatu mravního hodnocení a začíná přihlížet k motivům jednání. Začíná brát ohled na individualitu situací. Dítě neustále testuje meze svých možností a experimentálně zjišťuje, co všechno si může dovolit. Současně cítí potřebu ocenění, uznání a lásky.

3.4 Společenské prostředky tlumící násilí

Sledujeme-li činnosti dítěte mladšího školního věku, jeho běžný den lze rozdělit do tří časových úseků. Jde o čas strávený v rodině, čas strávený ve škole a při vypracovávání domácích úkolů a dále čas, který zpravidla označujeme jako volný čas. O naplnění volného času si zpravidla rozhoduje dítě na základě svých zálib, ale také na doporučení rodičů či školy. Proto hledejme prostředky tlumící násilí právě v těchto třech oblastech.

Pro děti zkoumaného období má rozhodující vliv rodina, a to do osmi až devíti let věku dítěte. Je to právě rodina, jako základní společenská jednotka, která může a má poskytovat dítěti klidné rodinné prostředí, zázemí, bezpečí a jistoty a také předlohu láskyplných vztahů a vzájemného chování.

Je též třeba mít na paměti, že dítě modeluje samo sebe a svůj hodnotový žebříček po vzoru chování a sociálního jednání svých rodičů (Farková, 2008, s. 183).

Není předmětem této studie zkoumat, které vlivy převládají, nicméně publikované studie o rozvodovosti, o odložených dětech, o dětech umístěných v ústavech atd. jsou znepokojivé. Lze tušit, že v této oblasti má společnost značné nedostatky.

Obavy společnosti z rostoucí agresivity dětí vnímá i současná škola a snaží se tlumit násilí mezi dětmi úsilím o vytváření příznivého školního klima. Podle Stejskala (Stejskal, B. 2009) To není pouze v hezkém a příjemném prostředí, ale v hezkých vzájemných vztazích. Vyjádřeno řečí nejmenších školáků – dětí mladšího školního věku: „kde se máme všichni vzájemně i s paní učitelkou rádi a nedovolíme, aby někdo někomu ubližoval“. U starších žáků pak slyšíme na konci prázdnin, že se už zase těší do škol. Oni se netěší na diktáty a zkoušení, ale těší se na své kamarády a velmi často i učitele. To jsou znaky dobrého klima, které můžeme definovat jako dlouhodobé

citové naladění žáků, jejich projevy, postoje a hlavně jejich emocionální odpovědi na události ve třídě a na působení učitele. Klima třídy je mimo jiné odrazem osobnosti učitele. Čím lépe učitel vztahům, chování a reakcím třídy porozumí, tím lepší klima může vytvářet. Hodná a laskavá paní učitelka v takové třídě nejmenších školáků se těší z důvěry a lásky, stejně jako jejich maminky.

Poměrně velký prostor pro tlumení rizikových vlivů otevírají volnočasové aktivity. Pro příliš temperamentní a ohrožené děti lze vybrat takové činnosti, které budou dítě bavit a při nichž si může svou energii volně „vybít“ jako např. ve sportovních oddílech a zájmových kroužcích. Pro zájmové kroužky v současné době vycházejí i publikace (Portmanová, 1996) s obsahem, jak předcházet násilí. Obsahují buď náměty dramatizací k potlačení agresivity, nebo soubory her pro děti, v nich se dítě učí vzdorovat úmyslům agresivního chování (Šimanovský Z. 2002)

EMPIRICKÁ ČÁST

4. EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

4.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Cílem tohoto průzkumu je zjistit, zda a do jaké míry agresivní chování v dětských pořadech vybraných televizních stanic ovlivňuje děti námi zvolené věkové skupiny. Proběhly celkem dvě části výzkumu: první představovala dotazníkové šetření a druhá obsahovou analýzu mediálního obsahu. Pro tento výzkum byly vybrány celkem tři televizní stanice, dvě nedlouho vzniklé televizní stanice ČT:D, Megamax a jedna tradiční Disney Channel. Televize Děčko vysílá od 31. srpna 2013 a je součástí nabídky veřejnoprávní České televize. Svou obsahovou strukturou se poměrně značně odlišuje od zbylých dvou televizních stanic, i proto byla do souboru zařazena. Televize sice na svých internetových stránkách¹⁷ přesvědčuje, že se v jejich programech nevyskytuje žádné násilí, přesto však byla objektem našeho zkoumání nejen pro ujištění se, ale i pro srovnání možného.

Ústředními otázkami empirického šetření přitom bylo:

- V jaké míře jsou zastoupeny scény násilí v dětských pořadech tří vybraných televizních stanic?
- Jaký podíl šesti až dvanáctiletých dětí tyto pořady sleduje?
- Jak se na těchto dětech v jejich průběhu docházky do školy odráží vliv této televizní předlohy?

Jakkoli se zde rozcházejí mínění předních teoretiků na mediální studia v tom, zda násilí v médiích následně ovlivňuje či neovlivňuje chování dětí v sociálních vztazích, tak tato práce vychází z předpokladu, že vysílané násilí nějak sociální vazby dětí ve skupině ovlivňuje.

Televizní násilí v dětských pořadech tak má vliv na vytváření agresivity dětí v sociálních vztazích, což je první hypotézou tohoto šetření. Z této ústřední hypotézy vychází ještě i další dvě dílčí:

H1 Dětské televizní pořady jsou oblíbené, děti je sledují a ztotožňují se s jejich hrdiny a přejímají jejich vzorce chování.

---

¹⁷ <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/filozofie-a-zasady/filozofie-decka>

H2 V televizních pořadech pro děti jsou obsaženy předlohy agresivního chování.

4.2 Metody výzkumu

Vzhledem ke složitosti tohoto zkoumaného problému je třeba využít ve výzkumu více metodických přístupů. V případě první části výzkumu byla zvolena technika sběru dat pomocí dotazníků. Ty byly sestaveny jednoduše tak, aby respondenti z řad žáků mohli „zatrhávat“ odpovědi z nabízených možností. Dotazníkem s otázkami uzavřenými, škálovanými i otevřenými byly zjišťovány kvantitativní položky výzkumu. Pro hledání kvalitativních poznatků byl využit nestandardizovaný interview s třídními učiteli.

Od začátku ledna do konce února 2014 byly sledovány programy uvedených stanic se zvláštním zaměřením na tři typické dětské kanály: veřejnoprávní ČT:D a satelitní stanice Disney Channel a Megamax. Obsah dětských pořadů byl sledován převážně ve všední dny od 14. – 19. hodiny, kdy děti přicházejí domů ze škol a také o víkendech. Zhlédnuto bylo přes 100 hodin vysílacího času na veřejnoprávní stanici ČT:D a satelitních Megamaxu a Disney Channelu. Sledovala se agresivita verbální a fyzická. Ve výzkumu byly zaznamenávány tyto projevy, aby se zjistila jejich frekvence ve sledovaných pořadech. Pro srovnání byly objektem pozorování i jiné dětmi uváděné stanice, které uváděly ve svém dotazníku.

4.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkum byl proveden na třech pražských základních školách u dětí 2. – 5. tříd, z toho převážně 300 dětí běžných základních škol, přijatých na základě posouzení školní zralosti. Dále probíhal u skupiny 80 dětí výběrové základní školy s rozšířenou výukou angličtiny od první třídy na základě zkoušky školní připravenosti dítěte, u něhož se předpokládá další středoškolské a vysokoškolské vzdělání.

Tabulka 1: Počty dětí sledovaného vzorku
Zkoumaný vzorek 381 dětí ze tří základních škol

věk	počet dětí
2. třídy 7 – 8 let	91
3. třídy 8 – 9 let	82
4. třídy 9 – 10 let	113
5. třídy 10 – 11 let	95
celkem	381

Zdroj: autorka

Početně široký vzorek tvořilo 381 dětí, z toho 191 chlapců a 190 dívek věkové skupiny mladšího školního věku. Toto věkové období bylo zvoleno z toho důvodu, že v něm odborné studie prokázaly již slábnoucí výchovný vliv rodiny, že dítě se již méně podřizuje příkazům a zákazům a při hledání své vlastní identity zkouší a testuje, co je správné a co nesprávné a co si může dovolit. Výrazný vliv tohoto věku na vytváření pozdější osobnosti člověka je (jak již bylo zmíněno v teoretické části práce) jedním z hlavních psychologických poznatků posledních let.

4.4 Vlastní výzkum a interpretace zjištěných dat

4.4.1 Rozbor položek z dotazníku

Tabulka 2: Podmínky ke sledování televize dětmi 2. – 5. tříd

2. třídy

Počet: 91	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
sledování televize	55	61	5	5	31	34	91
vlastní televize v dětském pokoji	28	31	64	69			91
svolení rodičů k zapnutí televize	31	34	29	32	31	34	91
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	19	21	19	21	53	58	91

3. třídy

Počet: 82	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
sledování televize	48	59	7	8	27	33	82
vlastní televize v dětském pokoji	23	28	59	72	-	-	82
svolení rodičů k zapnutí televize	32	39	27	33	23	28	82
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	26	32	13	16	43	52	82

4. třídy

Počet: 113	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
sledování televize	69	61	7	6	37	33	113
vlastní televize v dětském pokoji	33	29	81	71	-	-	113
svolení rodičů k zapnutí televize	35	31	42	37	36	32	113
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	40	35	17	15	56	50	113

5. třídy

Počet: 95	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
sledování televize	60	63	5	5	30	32	95
vlastní televize v dětském pokoji	45	47	50	53	-	-	95
svolení rodičů k zapnutí televize	29	31	41	43	25	26	95
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	30	32	8	8	57	60	95

2. – 5. třídy

Počet celkem: 381	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
sledování televize	232	61	24	6	125	33	381
vlastní televize v dětském pokoji	129	34	252	66	-	-	381
svolení rodičů k zapnutí televize	127	33	139	37	115	30	381
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	115	30	57	15	209	55	381

Pro sledování televizních pořadů dětmi jsou rozhodující některé podmínky, které nemohou děti ovlivnit. Jsou to například: příjem televize (kabelový, satelitní anténou, běžnou anténou), souhlas rodičů s přítomností dítěte při pořadu určeném pro dospělé a v mnoha případech i okolnosti, zda dítě má přijímač ve svém pokoji. Tabulka ukazuje, že téměř dvě třetiny dětí mají přístup k televizním pořadům denně, třetina někdy a pouze 6% vůbec. Nejpříhodnější podmínky ke sledování televize má takřka třetina dětí, které mají televizní přijímač ve vlastním pokoji a to i se sledováním pořadů nevhodných pro děti, pokud rodiče zapnutí televize nekontrolují. Tabulka uvádí, že rodiče nedávají souhlas k puštění televize rovněž v třetině případů.

Zajímavé bylo zjištění, že děti z výběrové školy, jejichž rodiče (ve větším měřítku vysokoškoláci) kladou velký důraz na vzdělání, a kde platí vysoké školné, nemají zdaleka tak častý přístup k televiznímu přijímači jako děti z dalších zúčastněných státních základních škol, kde jsou děti převážně z průměrných rodin. *„Typ rodiny je podle P. Saka (Sak In: Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 107) určen vzdělaností a sociokulturní úrovní rodičů, jejich životním stylem a z toho vyplývajícími návyky televizního chování.“* (Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 107) *Obecně platí, že čím nižší vzdělání, tím silněji je rodina spojena s televizí a její životní styl, jehož dominantou je televize, si osvojuje i dítě.* (Sak In: Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 107)

Sečteme-li údaje „ano“ a „někdy“ o přítomnosti dětí při sledování pořadů pro dospělé spolu s rodiči, dostáváme se nad 80 %. Zjištění, že více než dvě třetiny vzorku sledovaných dětí je přítomno při sledování večerních zpráv rodiči, vzhledem k často hrubě násilným až drastickým událostem, je velmi zneklidňující a svědčí o podcenění rodičů tohoto negativního vlivu na psychiku jejich dětí. Záleží jen na rodičích, na které pořady umožní dětem se dívat. *„Mnozí se pohoršují nad tím, kolik násilí a krutostí se odehrává v hraných nebo kreslených filmech, málokdo se však pozastaví nad tím, kolik krutostí vidí děti denně v televizních zprávách. Často velmi drastické záběry jsou pro dítě mnohem přitažlivější především proto, že jsou skutečné... Nejen dítě, ale též dospělý se stává vůči násilí, smrti a katastrofám odolnější, což výrazně snižuje schopnost empatie a alarmující, výstražný, či odpudivý efekt.* (Blažek, 1995, s. 124) Blažek svým názorem jen potvrzuje námi zjištěnou skutečnost.

4.4.2 Obsah televizních programů pro děti a mládež

Tabulka 3: Sledovanost vytypovaných televizních stanic: ČT:D, Disney Channel a Megamax

2. - 5. třídy

Počet: 381	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
ČT:D	114	30	168	44	99	26	381
DISNEY CHANNEL	93	24	223	59	65	17	381
MEGAMAX	20	5	346	91	15	4	381

2. třídy

Počet: 91	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
ČT:D	31	34	42	46	18	20	91
DISNEY CHANNEL	20	22	62	68	9	10	91
MEGAMAX	5	5	82	90	4	5	91

3. třídy

Počet: 82	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
ČT:D	31	38	32	39	19	23	82
DISNEY CHANNEL	17	21	54	66	11	13	82
MEGAMAX	5	6	73	89	4	5	82

4. třídy

Počet: 113	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
ČT:D	35	31	50	44	28	25	113
DISNEY CHANNEL	28	25	64	57	21	18	113
MEGAMAX	4	3	106	94	3	3	113

5. třídy

Počet: 95	ANO	%	NE	%	NĚKDY	%	celkem
ČT:D	17	18	44	46	34	36	95
DISNEY CHANNEL	28	30	43	45	24	25	95
MEGAMAX	6	6	85	90	4	4	95

Tabulka číslo 3 uvádí údaje o sledování kanálů ČT:D, Disney Channel a Megamax námi sledované skupiny 381 dětí. V hodnocení oblíbenosti dětských stanic u nich zvítězilo ČT:D. Pro zadané téma však není nutný detailní rozbor sledovanosti, ale jednotlivých programů.

Pořadům těchto stanic byla věnována soustředěná pozornost, s cílem získat objektivní hodnocení, aby náhodně zvolený pořad nemohl ovlivnit celkový výsledek pozorování. Šlo o mnoho desítek hodin věnovaných sledování jednotlivých stanic, zápisům z pozorovaných pořadů a rozborům situací a projevů vyskytujícího se verbálního či fyzického násilí, které by mohly negativně ovlivnit výchovu dětí sledované věkové skupiny.

4.4.3 Hodnocení obsahu zadaných sledovaných televizních pořadů

- **Megamax**

Velmi znepokojivý výsledek vyplynul z analýzy pořadů stanice UPC Broadband Slovakia Megamax společnosti Chello Center Europe, která druhým rokem vysílá 15 hodin denně kreslené i hrané seriály s českým dabingem. Bohužel jde o příběhy a dobrodružství super-hrdinů typu Transformers, Bakugani, Legoninjago, Gormiti, Lego Chima, Bojová pětka, Speed racer, Pac Man, Odpadlíci a další. Děj je naplněn bojovými akcemi s cílem ovládnout situaci, přírodu nebo celý svět. Při pozorování bylo obtížné stihnout zapsat všechny údery, množství útoků a ran, včetně zběsile se střídajících bojů provázených křikem virtuálních postav a rámusem ničených objektů. To vše vzbuzuje napětí, vášně až zuřivost a přenáší se z virtuálního světa na dětského diváka.

Je na pováženou, že všechny pořady jsou o hrozbě, napětí a zkáze. Prostředkem jsou střety a boje. Po krátkém nastínění úvodu se ve jménu dobra po většinu děje (60 – 80 %) bojuje. Denně se tak vštěpuje přes obrazovku chlapcům, že jediným smyslem a náplní života je řešit všechno bojem a střetem, násilím.

Děj minimální, jen příprava na střet a bitvy, plné smrští, úderů, výbuchů, obrazů devastace a zkázy, stupňující se hrozby a napětí. V ději všech snímků chybí snaha o komunikaci a toleranci. Závěr krátký, dobro zvítězí na chvíli nad děsivým zlem, ale jen do příštího pokračování dílu, kde se opět odehrává totéž jen v bledě modrém. Je smutné, že na tuto snůšku násilí dítě fascinovaně a nesoudně zírá. Navíc každých

30 minut jsou tyto agresivní snímky proloženy hlučnou a vtíravě sugestivní reklamou, kde se dítě stává klientem byznysu všech. Dítě je velmi ovlivnitelný objekt.

V průběhu průzkumu se v náhodném rozhovoru přiznala matka osmiletého chlapce, že po sledování Transformers a Bakuganů se v noci její syn pomočil a křičel ze spaní. Jindy děti vyprávěly s ostychem a smíchem, jak se po sledování těchto pořadů bály vejít do neosvětlené místnosti či předsíně.

Není divu, napětí, násilí, honičky, bitky, zlomyslnosti, útoky, výbuchy s ohlušujícími zvuky a s agresivní hudbou přivádějí do euforie a k agresivnímu chování i zcela mírumilovného člověka, natož dítě. Jde vždy o fyzické násilí a užití síly s úmyslem někomu ublížit, a to zpravidla živému tvorů nebo skupině živých tvorů, znásobené děsivými virtuálními příšerami.

Z hlediska výchovného a psychologického je zřejmé, že sledování stanice Megamax je pro dítě zcela nevhodné.

Z analýzy zkoumaného vzorku vyplývá potěšující zjištění, že stanice Megamax vykazuje velice nízkou sledovanost jen v řádu jednotek, což dokazuje, že tyto pořady si oblibu u českých dětí buď nezískaly, anebo že ne každá domácnost má přístup k satelitnímu vysílání.

- **Disney Channel**

Zní v názvu dosti seriózně vzhledem k notoricky známé postavičce Mickey Mouse aj, ale s nečekaným překvapením je možné k programové náplni konstatovat, že na děti, které kanál sledují, chrlí opravdu velké množství dosti hloupých a nevkusných sitcomů, které mohou vést k prázdnotě ducha i vnímání a fixování mělkosti vztahů i chování.

Obecně po zhlédnutí mnoha snímků lze shrnout, že zde sice nenajdeme množství bojových scén, ale dost nebezpečné se jeví pro vývoj a utváření vztahů v dětském kolektivu laciné a jednoduché příběhy s přemírou rádoby vtipných, až nejapných scének bez valného nosného děje. Lavina nekonečných a hloupých dialogů bičuje a otupuje přirozený dětský intelekt.

Jedna z mála lepších je jihoamerická telenovela pro teenagery Violetta, o vztazích mládeže ve škole i s nastíněním problému v rodině jemné nezkušené dívky v protikladu s trochu zkaženou spolužačkou, jež se projevuje jako zdatná v intrikách. Tento seriál je blízký způsobu prožívání situací starší školní mládeží, kde ovšem ne všichni dospělí jsou právě vzorem, s cílem pobavit. Snad ještě Wolf blood vede ke snaze o toleranci

k jinakosti, odlišnosti v kolektivu. Ostatní sitkomy a seriály jsou spíše pro diváka intelektuálně otrlého... Bohužel.

Obsahová analýza ukázala, že mezi jednotlivými pořady jsou určité rozdíly, ale ve většině pořadů se není třeba obávat až tak velkého rizika agresivních vlivů na dítě. Ovšem určitý negativní dopad na diváka sledování tohoto kanálu mít může. Od posměšků a hrubé neúcty k okolí, totiž není už tak daleko k šikaně.

- **ČT:D**

V hodnocení programového náplně dětských stanic jednoznačně vítězí ČT:D, kanál České televize pro děti. Ve všech směrech působí pozitivně a přínosně pro všestranný rozvoj a vnímání dětí. Umožňuje rozvíjení myšlení směrem k vytváření kladných vztahů k věcem, lidem a přírodě. Zajímavě a radostně napomáhá vytvářet odpovědný a kreativní přístup k životu. Umožňuje dítěti vnímat sebe sama s vědomím vlastní identity a sounáležitosti jednotlivce i ostatních tvorů. Velmi přívětivě a zjednodušeně přibližuje i složité a závažné informace hravou a přístupnou formou.

Nabízí volbu pro děti i dospělé diváky, jak žít plnohodnotně, odpovědně a především tvořivě. Programová skladba sestává ze zábavně vzdělávacích pořadů, z magazínů, animací, hrané tvorby, i s hlubšími výchovnými náměty (např. toleranci k cizincům), ze zábavných a soutěžních pořadů, ze zpravodajství a sportu.

Podle informací v televizních novinách dne 12. 2. 2014 se ČT:D stal nejsledovanější dětskou stanicí v zemích Evropské unie a byl oceněn na mezinárodní úrovni. V analýze sledovaných dětských programů jednoznačně nesrovnatelně převyšuje svou kvalitou obsahu a výchovnou hodnotou ostatní posuzované stanice. Z výzkumu vyplývá jednoznačný závěr, že žádný rodič se nemusí obávat posadit své dítě před obrazovku s pořady ČT:D.

4.4.4 Tabulky volnočasových aktivit dětí

Tabulka 4: Podíl dalších informačních zdrojů ve volném čase dětí

2. třídy

Počet: 91	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	40	44	7	8	44	48	91
tráví čas na počítači	32	35	23	25	36	40	91
tráví čas na facebooku	3	3	75	83	13	14	91
tráví čas chatováním	8	9	69	76	14	15	91

3. třídy

Počet: 82	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	42	51	8	10	32	39	82
tráví čas na počítači	35	43	16	19	31	38	82
tráví čas na facebooku	9	11	68	83	5	6	82
tráví čas chatováním	15	18	52	64	15	18	82

4. třídy

Počet: 113	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	68	60	5	5	40	35	113
tráví čas na počítači	44	39	20	18	49	43	113
tráví čas na facebooku	14	12	83	74	16	14	113
tráví čas chatováním	24	21	69	61	20	18	113

5. třídy

Počet: 95	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	52	55	9	9	34	36	95
tráví čas na počítači	37	39	20	21	38	40	95
tráví čas na facebooku	12	13	59	62	24	25	95
tráví čas chatováním	19	20	51	54	25	26	95

2. - 5. třídy

Počet: 381	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	202	53	29	7	150	40	381
tráví čas na počítači	148	39	79	21	154	40	381
tráví čas na facebooku	38	10	285	75	58	15	381
tráví čas chatováním	66	17	241	63	74	20	381

V položce trávení volného času dětmi bylo využito formou anonymního dotazníku indiferentních otázek, které měly odvést děti od sledování problematiky televizního vysílání. Tyto „netelevizní otázky“ se týkaly školního prospěchu, vztahu dítěte ke kamarádům a způsobu trávení volného času. Sociogram a dobrá znalost žáků třídními učiteli nám napomohli určit agresory v jednotlivých třídách. Sumarizace odpovědí naznačila, že v dané problematice mohou sehrávat významnou úlohu další činitelé, kteří však nebyli předmětem našeho zkoumání. Zajímavý údaj je především o velkém podílu při použití moderních technologií, které umožňují rovněž agresivní jednání (kiberšikana).

4.4.5 Vyhodnocení dotazníků agresorů

Tabulka 5: Přehled počtu dětských agresorů ve sledovaném vzorku

Agresoři	chlapců	dívek	celkem dětí
2. třídy	10	1	11
3. třídy	9	4	13
4. třídy	10	3	13
5. třídy	8	0	8
Celkem	37	8	45

Zdroj: autorka

Za agresory byly během rozhovoru třídními učiteli označeny děti nejčastěji s těmito projevy: nadměrné sebevědomí, výrazně dávající najevo svou převahu, často a rády poroučí druhým, rády druhé ovládají, těší je ponižovat a zesměšňovat slabší, baví je ničit věci, jsou drzé, hrubé a surové ke spolužákům nebo učitelům, vyvolávají rvačky. Absurdní je, že i agresor může být třídou oblíbený, protože je „srandista“, vtipný, vlivný, který baví sebe i třídu třeba na úkor nějaké autority.

Tabulka 6: Celková charakteristika agresorů

AGRESOŘI: 45							
chlapců: 37, dívek: 8							
2. - 5. třídy	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
četba	19	42	6	13	20	45	45
tráví čas na počítači	24	53	5	11	16	36	45
tráví čas na facebooku	10	22	25	56	10	22	45
tráví čas chatováním	15	33	20	45	10	22	45
zájmové kroužky	37		8				45

AGRESOŘI: 45							
chlapců: 37, dívek: 8							
2. - 5. třídy	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
sledování televize	30	67	2	4	13	29	45
vlastní televize v dětském pokoji	17	38	28	62	-	-	45
svolení rodičů k zapnutí televize	17	38	13	29	15	33	45
přítomnost dětí při sledování zpráv rodiči	9	20	10	22	26	58	45

AGRESOŘI: 45							
chlapců: 37, dívek: 8							
2. - 5. třídy	ANO	%	NE	%	OBČAS	%	celkem
Děčko	9	20	28	62	8	18	45
Disney Chanel	16	36	20	44	9	20	45
Megamax	5	11	36	80	4	9	45

Tabulka 6 shrnuje údaje o trávení volného času agresory. Potěšitelná je jejich účast v zájmových kroužcích, zarážející u tak malých dětí je čas trávený u moderních technologií, zvláště pak počítačů a televizních obrazovek, které 60% agresorů má možnost nekontrolovaně sledovat i nevhodné pořady. Alarmující je fakt, že téměř 80% dětí sleduje s rodiči zprávy denně nebo občas.

Tabulka 7: Charakteristika 5 náhodně zvolených agresorů z každého ročníku ZŠ:

Tabulka 7 obsahují doplňující informace, které agresori uvedli ve svých odpovědích v dotazníku. Pro názornější představu je níže uvedena charakteristika na vzorku 5 agresorů z každého ročníku a různých škol. Podrobná charakteristika všech 45 agresorů je uvedena v příloze C.

Druhé třídy:

1. chlapec - sportuje, chodí rád do přírody, rád jezdí na kole, čte jen někdy, rád hraje počítačové hry, používá facebook, ale nechatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje jen někdy, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize, nikdy nesleduje zprávy s rodiči. Někdy rád sleduje ČT:D a Nickelodeon, oblíbený pořad Spongebob, oblíbená postava Bobojet, kroužky: bojové sporty a fotbal, nejmilejší zábava je fotbal, nejraději čte pohádky, dobrodružné příběhy a komiksy, nejoblíbenější knížka je o fotbale, do školy chodí rád, na vysvědčení měl jedničky a dvojky, má mladšího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

2. chlapec - sportuje, někdy chodí do přírody, občas jezdí na kole, rád čte, rád hraje hry na počítači a tabletu, někdy je na facebooku a někdy chatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje spíše o víkendu, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče nežádá o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Někdy rád sleduje ČT:D, ale víc ČT sport, Prima Cool a Nova Cinema, oblíbená postava Emet, kroužky: bojové

sparty, nejmilejší zábava je hra na tabletu a poslech hudby, nejraději čte technické knihy, dobrodružné příběhy, příběhy o zvířátkách, pověsti, detektivky, nejoblíbenější knížku nemá, do školy chodí rád jen někdy, ale na vysvědčení měl samé jedničky, má mladšího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

3. dívka

- někdy sportuje, někdy chodí do přírody, občas jezdí na kole, ráda čte, ráda hraje hry na počítači, na facebooku nekomunikuje, nechatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje každý den, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Ráda sleduje ČT:D, Disney Channel, ani Megamax nesleduje, oblíbená postava Emet, kroužky má angličtinu a výtvarku, nejmilejší zábava je hřiště, nejraději čte dobrodružné a historické příběhy, pohádky a bajky, nejoblíbenější knížka je Emilovy skopičiny, do školy chodí ráda jen někdy, ale na vysvědčení měla samé jedničky, má mladšího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

4. chlapec

- někdy sportuje, do přírody nechodí, nečte, ale hraje rád hry na počítači a chatuje, navštěvuje kroužek – šachy. Televizi sleduje jen někdy, ale má vlastní televizi v dětském pokoji a nežádá rodiče o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Rád sleduje Disney Channel a Megamax, oblíbená postava Sponge Bob, nejmilejší zábava tv a počítač, když už čte, tak knihy o soubojích, nejoblíbenější knížku nemá, do školy chodí nerad, ale na vysvědčení měl samé jedničky, má staršího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

5. chlapec

- někdy sportuje, do přírody někdy, někdy jezdí na kole a občas čte, hraje rád hry na počítači, občas je na facebooku, navštěvuje kroužek – florbal. Televizi sleduje jen někdy, nemá vlastní televizi v dětském pokoji a někdy žádá rodiče o svolení k zapnutí televize, občas sleduje i zprávy s rodiči. Rád se dívá na Nickelodeon a někdy na Megamax, oblíbená postava Ondřej, nejmilejší zábava florbal, když čte, tak o oceánech, nejoblíbenější knížka o oceánech, do školy chodí rád jen někdy, ale na vysvědčení měl samé jedničky, má staršího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

Třetí třídy

1. děvče - sportuje někdy, chodí ráda do přírody, ráda jezdí na kole, ráda čte, hraje počítačové hry, chatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje denně, v dětském pokoji má vlastní televizi, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize jen občas, někdy sleduje zprávy s rodiči. Ráda sleduje Barrandov, Novu, Primu a někdy Disney Channel, oblíbený pořad Červená karkulka, Shrek a Krteček, oblíbená postava Shrek a Fiona, kroužky: hip hop, korálky, věda nás baví a zpěv, nejmilejší zábava jsou korálky a zpěv, nejraději čte pohádky, dobrodružné příběhy, pověsti a pohádky o zvířátkách, nejoblíbenější knížku nemá, do školy chodí jen někdy ráda, na vysvědčení měla trojky i čtyřku, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

2. děvče - sportuje, někdy chodí do přírody, někdy jezdí na kole, ráda čte, nehraje počítačové hry, navštěvuje kroužek basketbalu. Televizi sleduje denně a má v dětském pokoji vlastní televizi, rodiče vždy žádá o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Ráda sleduje Disney Channel, oblíbený pořad Deník princezny, oblíbená postava princezna, nejmilejší zábava sport, nejraději čte pohádky, dobrodružné příběhy, pověsti a komiksy, nejoblíbenější knížka Chůva MKV, do školy chodí ráda, na vysvědčení měla jedničky a dvojky, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

3. chlapec - někdy sportuje, někdy chodí do přírody, občas jezdí na kole, rád čte, hraje hry na počítači jen občas, na facebooku nekomunikuje, nechatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje jen někdy, v dětském pokoji vlastní tv nemá, rodiče žádá jen někdy o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Někdy se dívá na ČT:D a Megamax, Disney Channel nesleduje, oblíbený pořad je Hot wheel, kroužky má informatiku a florbal, nejmilejší zábava je hřiště, nejraději čte dobrodružné příběhy, napínavé komiksy, souboje a detektivky, nejoblíbenější knížka Klub tygrů, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl samé jedničky a dvojky, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

4. chlapec - nesportuje, do přírody nechodí, jezdí na kole, čte, hraje rád hry na počítači, je rád na facebooku a chatuje, nemá žádné kroužky. Televizi sleduje denně, nemá vlastní televizi v dětském pokoji a žádá rodiče o svolení k zapnutí televize, nesleduje zprávy s rodiči. Oblíbený pořad Pokemon, nejmilejší zábava kreslení a mobil, čte bajky,

pohádky a povídky, nejoblíbenější knížka Kocour Mikeš, do školy chodí rád, ale na vysvědčení měl i čtyřku, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději sám.

5. chlapec - někdy sportuje, do přírody chodí, jezdí na kole, nečte, hraje rád hry na počítači a chatuje, navštěvuje kroužky - bojové sporty, vybíjená a informatika. Televizi sleduje denně, má vlastní televizi v dětském pokoji a nežádá rodiče o svolení k zapnutí televize, zprávy s rodiči nesleduje. Rád se dívá na Disney Channel, Nickelodeon, Megamax a Smíchov. Oblíbená postava Spider Man, nejmilejší zábava jízda na kole s kamarádem, druh četby souboje, nejoblíbenější knížka Příběhy z Minecraftu a Neználek ve Slunečném městě, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl jedničky a dvojky, nemá sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

Čtvrté třídy

1. chlapec - sportuje, někdy chodí do přírody, občas jezdí na kole, čte, hraje hry na počítači jen občas, komunikuje na facebooku a chatuje, navštěvuje kroužky – bojové sporty, florbal, sebeobrana a šachy. Televizi sleduje denně, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče jen někdy žádá o svolení k zapnutí televize, sleduje zprávy s rodiči. Dívá se na Disney Channel, Prima Cool, Prima Zoom, Prima Love, oblíbený pořad je Simpsonovi, oblíbené postavy Bart a Homer Simpsonovi, nejmilejší zábava je hrát si s pejskem, nejraději čte dobrodružné příběhy, napínavé komiksy a detektivky, nejoblíbenější knížka Babička drsňačka a Deník malého poseroutky 1. – 7. díl, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl samé jedničky, má mladšího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

2. dívka – sportuje, do přírody nechodí, na kole nejezdí, čte jen někdy, občas je na počítači a facebooku a občas chatuje, kroužky – bude chodit na házenou. Televize jen někdy, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize, nesleduje zprávy s rodiči. Dívá se na ČT:D a Smíchov, oblíbený pořad je Sponge Bob, nejmilejší zábava je škola, nejraději čte pohádky a napínavé komiksy, nejoblíbenější knížka Anička a její kamarádi, do školy chodí ráda, na vysvědčení měla jedničky a dvojky, má mladšího sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

3. chlapec - sportuje, chodí do přírody, jezdí na kole, rád čte, hraje hry na počítači jen občas, na facebooku nekomunikuje ani nechatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje jen někdy, v dětském pokoji vlastní televizi nemá, rodiče žádá jen o svolení k zapnutí televize, občas sleduje zprávy s rodiči. Někdy se dívá na Disney Channel a Nickelodeon, oblíbený pořad je Sponge Bob, kroužky má fotbal, florbal, čtení, basketbal a malování, nejmilejší zábava je florgal a malování, nejraději čte dobrodružné příběhy, detektivky a encyklopedie, nejoblíbenější knížka Deník malého Poseroutky, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl samé jedničky, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

4. chlapec - sportuje, do přírody chodí někdy, jezdí na kole, čte někdy, hraje rád hry na počítači, je rád na facebooku a chatuje někdy, kroužky – basketbal a fotbal. Televizi sleduje denně, nemá vlastní televizi v dětském pokoji a žádá rodiče o svolení k zapnutí televize, někdy sleduje zprávy s rodiči. Nejraději sleduje ČT sport a někdy Disney Channel, Oblíbený pořad Sport, oblíbená postava – Ronaldo, nejmilejší zábava – fotbal s kamarády, čte dobrodružné, napínavé, komiksy a fotbalové, nejoblíbenější knížka o fotbale, do školy chodí někdy rád, na vysvědčení měl samé jedničky, má starší sourozence a volný čas tráví nejraději s kamarády.

5. chlapec - sportuje, chodí do přírody, jezdí na kole, čte, hraje hry na počítači, komunikuje na facebooku a chatuje, navštěvuje kroužky. Televizi sleduje jen někdy, v dětském pokoji má vlastní televize, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize, sleduje zprávy s rodiči. Někdy se dívá na Nova a Nova Cinema, oblíbený pořad je Matrix, oblíbená postava Harry Potter, kroužky má volejbal, fotbal a šachy, nejmilejší zábava jsou počítač a šachy, nejraději čte dobrodružné příběhy, napínavé komiksy, detektivky a souboje, nejoblíbenější knížka Harry Potter, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl i trojky, má sourozence starší i mladší, a volný čas tráví nejraději s kamarády.

5.třídy

1. chlapec - sportuje, někdy chodí do přírody, někdy jezdí na kole, čte jen občas, někdy hraje hry na počítači, facebooku nepoužívá, nechatuje, navštěvuje spoustu kroužků – hokej, fotbal, basketbal a volejbal. Televizi sleduje často, v dětském pokoji má vlastní tv, rodiče žádá o svolení k zapnutí televize, někdy sleduje i zprávy s rodiči. Sleduje ČT

sport, Nickelodeon, Discovery Channel a někdy Disney Channel, oblíbená postava Avatar a Bumblebee, nejmilejší zábava je basketbal, čte všechny knihy, nejoblíbenější knížka Správná pětka, do školy chodí rád jen někdy, na vysvědčení měl jedničky a dvojky, má mladší sourozence, a volný čas tráví nejraději s kamarády.

2. chlapec – sportuje, někdy chodí do přírody, jezdí na kole, někdy čte, počítačové hry někdy, občas používá facebook a občas chatuje. Kroužky má fotbal, florbal, informatika a programování. Televizi sleduje spíš o víkendu, vlastní tv v pokoji nemá, žádá o svolení rodičů k sledování tv, přítomen u sledování zpráv. Občas se dívá na Disney channel a nejraději na Prima Cool. Oblíbená postava Homer a Bart Simpsonovi, nejmilejší zábava sport, druh četby dobrodružné příběhy a napínavé komiksy, nejmilejší knížka Doktor Proktor – velká loupež zlata, do školy chodí někdy rád, vysvědčení jedničky a dvojky, má starší sourozence, volný čas tráví nejraději s kamarády.

3. chlapec – sportuje, do přírody někdy, jezdí na kole, nečte knihy, hraje počítačové hry, někdy je na facebooku a někdy chatuje, do kroužku nechodí, televizi sleduje denně, má vlastní televizi, žádá o svolení rodičů jen někdy, sleduje zprávy s rodiči, Sleduje kanály Disney channel, Megamax, Nickelodeon a HBO, oblíbená postava Iron Man, Thor a Halk, nejmilejší zábava hokej a hry na X-boxu, druh četby – když už čte, jen napínavé knihy a komiksy, nemá oblíbenou knihu, do školy chodí jen někdy rád, k vysvědčení také trojky, má starší sourozence, volný čas tráví nejraději sám, ale i s kamarády.

4. chlapec - sportuje, někdy chodí do přírody, jezdí na kole, čte jen občas, ale hraje počítačové hry, tráví čas na facebooku a chatuje, kroužky nemá, televizi sleduje denně, má vlastní televizi v dětském pokoji, nežádá svolení rodičů k zapnutí televize, občas sleduje Disney Channel, oblíbený pořad Futurama, oblíbenou postavu nemá, do kroužků nechodí a nejoblíbenější zábava je badminton, druh četby detektivky, nejoblíbenější kniha Klub záhad, do školy chodí rád jen někdy a má samé jedničky, Nemá žádné sourozence a volný čas tráví nejraději sám.

5. chlapec – sportuje, do přírody jezdí občas, jezdí na kole, rád čte, hraje počítačové hry, na facebooku není, ale chatuje, nechodí na žádné kroužky, denně se dívá na televizi, má vlastní televizi v pokoji, o svolení rodičů ke sledování žádat nemusí, na

zprávy s rodiči se dívá často, sleduje kanály Disney Channel a Prima Cool, oblíbený pořad Simpsonovi, oblíbenou postavu neví, nejmilejší zábava fotbal, druh četby komiksy, souboje a detektivky, nejoblíbenější kniha Harry Potter, nerad chodí do školy, na vysvědčení měl také trojky, sourozence nemá a volný čas nejraději tráví sám.

Z odpovědí dětí číší upřímnost, jejich volnočasové aktivity jsou nejčastěji sport (i včetně kroužků bojových sportů), v četbě dobrodružných příběhů a detektivek, napínavých soubojů, střetů a podobně. Pozoruhodné však je, že mezi těmito agresory převažují děti s výborným školním prospěchem (samými jedničkami). Vnucuje se otázka, zda nejde opět o nápodobu světa dospělých, v němž úspěch otevírá cestu k moci, k ovládnutí druhých, případně až ke hmotnému prospěchu. V případě školáka tedy k ovládnutí spolužáků, k rozhodování o tom, komu se budou posmívat, koho ovládat, s kým nebudou kamarádit.

Z této i z dalších tabulek v příloze vyplývá, že sledování dětských televizních pořadů neovlivňuje rozhodujícím způsobem chování těchto agresorů, ale značná část dětí tráví čas i u jiných televizních stanic, které nemají pořady určené pouze dětem. Navíc sledují programy v nepřítomnosti rodičů a rodiče tak nemají kontrolu nad sledovaným obsahem. Námi zkoumané televizní pořady neměly rozhodující vliv na jejich chování.

4.5 Diskuse a zhodnocení hypotéz

Potvrdila se hypotéza H1. Analýza získaných údajů uvedených v tabulkách prokázala, že děti mají dobrý přístup k televiznímu vysílání a mají široký výběr dětských pořadů. Celkem 96 % dětí ze sledovaného vzorku má možnost televizi sledovat. Dokonce 34% dětí má svou vlastní televizi ve svém dětském pokoji. Tabulka číslo 4 uvádí sledovanost dětských pořadů a jejich oblibu. Potěšitelné je, že z trojice vytypovaných a analyzovaných programů získalo prvenství Děčko. Děti se v naprosté převážné většině ztotožňují s kladnými postavami scén a příběhů. Hypotéza H1 je platná.

Hypotéza H2 byla předmětem zkoumání obsahu jeho analýz, jež je komentářem tabulky číslo 4. Jeden ze tří soustavně sledovaných kanálů (Megamax), je skutečně z výchovného hlediska nevhodný. Analýzou obsahu lze po dlouhodobém pozorování říci, že obsahuje velké množství scén s konflikty, útoky, s hrubostmi a násilím, které mohou být pro děti předlohou agresivního chování. Hypotéza, že v televizních pořadech pro děti jsou obsaženy předlohy agresivního chování je tedy platná.

Skutečnost je však taková, že tento pořad má mezi dětmi výzkumného vzorku minimální sledovanost (řádově jde o jednotlivce).

Z obou vedlejších hypotéz, které zněly: Televizní násilí v dětských pořadech má vliv na vytváření jejich agresivity v sociálních vztazích, je tedy platná.

Při hodinách strávených sledováním televizního vysílání pro děti se nedalo vyhnout otázce, zda také pořady určené dospělým mohou mít vliv na děti. V mysli se podsouvala myšlenka, že i na obrazovce je často vidět záběry sice neurčené dětem, ale jimž děti nemohou uniknout. Asi by nebylo od věci vzít rovněž tužku a blok a stejně jako u dětských pořadů zaznamenat zobrazované záběry násilí, krutosti, agresivity a dalších negativních jevů v pořadech, od nichž nelze děti izolovat. Jistě lze namítnout, že děti je nesledují. Ale děti vnímají některé podněty mimovolně, aniž chtějí. Byť si hrají s panenkou či hračkou, občas nechápavě a vyděšeně zírají, co na obrazovce vidí nebo co v rádiu slyší. A nezbyvá jim než přijmout fakt, že je to normální. Zpravodajství, které je určitou kulisou večerního setkání celé rodiny, je reflexí života společnosti, tedy událostí toho dne v plné nahotě.

A tak malý agresivní jedinec má v podvědomí pocit, že ve srovnání s násilími života dospělých, kterými jsou nepoctivost, loupeže, vandalismus, vraždy, tunelování,

terorismus, válečné konflikty, atd., které jsou běžným každodenním obsahem televizního a rozhlasového vysílání, že on nedělá nic až tak zlého. A tak násilí ve zpravodajských pořadech, násilí v počítačových hrách, domácí násilí v rodinách a agresivita v jednání nás dospělých v běžném životě prosakuje do světa dětí. Problém je však mnohem širší než televizní, je to problém celospolečenský.

4.6 Návrh doporučení jednotlivým subjektům

Televizím

- Dle České legislativy nevysílat „v době od 6,00 do 22,00 hodin pořady, které by mohly ohrozit psychický nebo morální vývoj dětí a mládežtých.“ (§ 5 odst. zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, kterým je zakázáno) (Jirák, j. B. Kopplová, 2009, s. 315) obzvláště kriminální seriály seriály v odpoledních hodinách, kdy děti nejvíce sledují televizi v nepřítomnosti rodičů bez možnosti jejich zásahu.

Školám

- Usilovat o vytváření příznivého školního klimatu. To může být považováno za něco přirozeného, ovšem v řadě příkladů tomu tak není a ví to také řada rodičů a dětí samotných. Zde by jistě napomohla větší míra interakce mezi jednotlivými zúčastněnými aktéry. Dále pak se doporučuje podněcovat vytváření kladných vztahů mezi žáky navzájem, stimulovat jejich vzjemnou spolupráci, podporovat jejich úspěch, povzbuzovat je při případych nezdarech atd.
- Neustále navozovat v prostředí školy atmosféru vzájemné sounáležitosti a důvěry mezi subjekty, podílejícími se na vyučovacím procesu a posilovat pozitivní chování a veřejné mínění. Ve školních družinách a zájmových kroužcích využívat hry proti agresii podle publikace Z. Šimanovského *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*.
- Radit dětem: Skutečné kamarády a přátele máme kolem sebe, protože je dobře známe ze vzájemného kontaktu. Nehledejme je proto v nepřehledném virtuálním světě.

Rodičům

- Je třeba věnovat pozornost tomu, co dítě vidí a co vnímá ve filmech, zprávách a dalších pořadech, které mohou být rizikovou nevhodnou předlohou

následného jejich sociálního chování. O těchto sporných momentech je pak zapotřebí s dítětem otevřeně debatovat a jasně projevit jednoznačný postoj k viděnému (nutit je se zamyslet například nad tím, co je a co není správné, co je zlo, co nikoli atd.)

- Věnovat pokud možno zvláštní pozornost sledování televize dětmi v odpoledních hodinách, kdy dochází i podle poznatků Rady pro rozhlasové a televizní vysílání k největší kumulaci různých pořadů, např. typu kriminálních seriálů.
- Dítě podpořit pohodovým a bezpečným prostředím s prioritou vzájemné lásky a vyvarovat se hrubého a agresivního chování kteréhokoliv člena rodiny. To mu tak má bez problémů poskytnout právě dobré a harmonické rodinné prostředí.

ZÁVĚR

Cíl závěrečné bakalářské práce, stanovený v jejím úvodu, byl splněn. Bylo zjištěno, že vysílání pro děti a mládež má v prostředí České republiky dlouholetou tradici a těší se velké oblibě malých diváků. Ostatně řada těchto pořadů má své příznivce také i mezi dospělými. Jak prokázaly uskutečněné rozhovory v empirické části této bakalářské práce, zvířátka typu Krteček a další oblíbené televizní postavičky se stávají součástí vzpomínek dospělých na dětská léta po celý život. Zkrátka a dobře: bez pohádek ve svátečních dnech, bez každodenně vysílaných Večerníčků a dalších pořadů si nelze televizní vysílání ani představit. Navíc se jedná o televizní pořady, u nichž se často setkávají společně u obrazovky rodiče s dětmi, což je jistě velice chvályhodné.

V poslední době přibyly do vysílacích časů některé nové programy, ke kterým se vázalo zadání. Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda dětské pořady zmíněných stanic neobsahují předlohy násilného a agresivního chování, které by mohly ovlivnit psychiku dítěte a negativně formovat jeho sociální vztahy a návyky. Šlo zde především o posouzení vhodnosti dětského vysílání satelitních stanic Megamax a Disney Channelu z hlediska výskytu právě mediálního násilí a pro srovnání i veřejnoprávního „Děčka“.

Dlouhodobým sledováním programů těchto stanic a analýzou jednotlivých pořadů s převážně negativní předlohou chování nabízejí dětem pořady stanice Megamax, které nejen že mají vliv na vytváření agresivity dětí, ale hrubostí, krutými scénami a často hrůzou zasáhnou i psychiku zděšeného dítěte.

Naopak obsahové sledování veřejnoprávní televizní stanice „Děčka“ a analýza jeho mediálního obsahu prokázala, že vysílání pro všechny věkové skupiny dětí a mládeže obsahuje velmi hodnotnou programovou náplň. Od pohádek, filmů pro děti, vzdělávacích pořadů, hudební, taneční, soutěžní, až po vědecké pořady, nabízí tato televizní stanice dětem řadu otázek k zamýšlení, probírá otázky vztahů, vede k úctě k ostatním lidem, ale i k přírodě. Vlídňě laskavým pozitivizmem tak televize „Děčko“ formuje příští osobnost malých diváků, což je jistě pozitivním zjištěním a vítanou přidanou hodnotou tohoto veřejnoprávního televizního kanálu. Vysílání dnes již tradiční stanice Disney Channel boduje u dětských diváků svou nabídkou jednodušších, ale pro někoho humorných pořadů. Z hlediska posuzování náplně se scénami násilí jsou tyto pořady (převážně seriálového typu) ve sledované problematice až na výjimky téměř nezávadné.

Potěšitelné bylo ovšem zjištění, že stanice Megamax, u které byly „naměřeny“ vysoké hodnoty agresivity v jednotlivých seriálových řadách, má naštěstí velmi malou sledovanost. Ať už z důvodu nezájmu či absence satelitního přijímače. Ve vzorku téměř 400 dětí šlo o jednotlivce v řádu jedné desítky. Největší sledovanost a oblibu u našich dětí má podle vlastního empirického šetření právě nová veřejnoprávní stanice „Děčko“, což je pozitivním předpokladem pro tvrzení, že dětské pořady v televizi neovlivňují zásadní měrou rozvoj agresivity u dětských diváků. Avšak průniku televizního vysílání typu Megamax do našeho prostoru a jeho vlivu na případné formování dětské identity a dětského hodnotového žebříčku je třeba bránit, jak jen lze.

Výzkum však upozornil na řadu dalších souvislostí narůstající agresivity, které sice nebyly předmětem tohoto zkoumání, ale jde o velký podíl volného času věnovaného dětmi počítačovým hrám, sledování pořadů pro dospělé s rodiči, o předlohu chování nás dospělých popisovanou ve zpravodajských relacích médií (podvody, vraždy, ozbrojené konflikty atd.). Ukazuje se, že narůstající agresivita je problém celospolečenský. Že se tak dotýká i dětské populace, bohužel v kontextu tohoto celospolečenského vývoje nemůže překvapit. Každopádně by ale mělo vést k zamyšlení a potřebě toto závažné téma koncepčně a systematicky řešit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých i zahraničních zdrojů

Základní odborná literatura:

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1995. ISBN: 80-85850-11-7.

BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médi: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN: 978-80-86600-58-1.

CROUCH, D. *Post-democracy*. 1.vyd. University of Warwick, 2004. ISBN 978-07-4563-315-2

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. ISBN: 80-9026-14-1-8

FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: UJAK, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8

FILIPEC, J., a Kolektiv autorů. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Academia. ISBN 21-001-78

FROMM, E. *Strach ze svobody*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 978-80-2620-615-6

FROMM, E. *Anatomie lidské destruktivity*. Praha: Aurora, 2007. ISBN 80-7106-232-4

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada 2006. ISBN 978-80-247-1168-3

JAKUBOWICZ, K. *Nová ekologie médií*. Zlín: VeRBuM, 2013. ISBN: 978-80-87500-38-5

JIRÁK, J., B. KOPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

JIRÁK, J., B. KOPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál 200 ISBN 80-7367-014-3

KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-409-5.

LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie. 2.*, Aktualizované vydání, Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

LORENZ, K. *Tak zvané zlo*. Praha: Mladá Fronta 1992. ISBN 80-204-0264-0

MC QUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 2007.

MATĚJČEK, Z., LANGMEIER, J. *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama, 1986.

MIČIENKA, M., J. JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.

MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2010, ISBN 978-80-7452-002-0

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie – přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011. ISBN: 978-80-7387-443-8.

PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1981.

PORTMANOVÁ, R. *Jak zacházet s agresivitou*. Praha: Portál (Hry pro zvládnutí agresivity).

POSTMAN, N. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá Fronta, 2010. ISBN: 978-80-204-2206-4.

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. ISBN: 80-7178-689-6.

ŘÍČAN, P., D. PITHARTOVÁ. *Krotíme obrazovku: jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Praha: Portál, 1995. ISBN: 80-7178-084-7.

SUCHÝ, A. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. ISBN: 978-80-7254-926-9.

STEJSKAL, B. *Šikana jako pedagogický a společenský problém*. In: *Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém: sborník příspěvků z konference*: Praha, 19. března 2009. 1. vyd. Brno: Tribun EU, s. 35-42. ISBN: 978-80-7399-857-8.

ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí*. Brno: Paido, 2007. ISBN: 978-80-7315-149-2.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*. Portál, Praha 2002.

TRPIŠOVSKÁ, D., M. VACÍNOVÁ. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese*. 2004.

VÁGNEROVÁ, K. *Minimalizace šikany*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.

Internetové zdroje:

<http://www.detiamedia.cz/art/1447/deti-a-televizni-nasili.htm>

<http://www.detiamedia.cz/col/6/ochrana-deti-zakonem.htm>

http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/vztahy/devet-z-deseti-rodicu-nechava-deti-s-elektronikou-bez-doзору_297808.html#.UvwLxGePJ9N

http://mediamania.tyden.cz/rubriky/televize-radio/webove-stranky-radia-junior-ziskaly-evropskou-cenu_297899.html

http://www.atmedia.cz/portfolio/tv_stanice/disney_channel.html

<http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/uvod/>

http://www.tyden.cz/rubriky/media/televize-a-radia/zelezny-animacek-skoncil-jeho-vykon-byl-zoufaly_300501.html#.Ux2Ly2ePJ9M

<http://www.disney.cz/disney-channel/>

<http://www.megamaxtv.cz/>

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty dětí sledovaného vzorku	29
Tabulka 2: Sledování televize dětmi 2. – 5. tříd.....	29
Tabulka 3: Sledovanost vytypovaných televizních stanic.....	32
Tabulka 4: Podíl dalších informačních zdrojů ve volném čase dětí.....	35
Tabulka 5: Přehled počtu dětských agresorů ve sledovaném vzorku.....	37
Tabulka 6: Celková charakteristika agresorů.....	37
Tabulka 7: Charakteristika 5 náhodně zvolených agresorů.....	38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Příklady ze sledování obsahu jednotlivých pořadů.....	I
Příloha B - Dotazník	XII
Příloha C – Zájmy agresorů	XIV

PŘÍLOHY

Příloha A – Příklady ze sledování obsahu jednotlivých pořadů

Shlédnuto přes 100 hodin vysílacího času na stanicích ČT:D, Disney Channel a Megamax.

Zde je jen nástin obsahu sledovaných pořadů:

ČT :D

Nina a neurony – učí děti vnímat všemi smysly. Každý díl tohoto populárně naučného pořadu dětem vysvětluje přístupnou formou různé zajímavosti ze života. (např. proč musíme spát, proč zíváme, proč máme strach, trému, funkce kostry, ... atd.)

Šikulové – pořad pro tvořivé ruce s konkrétními náměty a návody

Zprávičky – informují děti zajímavou a věkově přijatelnou formou o zajímavostech ze světa kultury a dění kolem nás.

Pan Tau – oblíbený seriál o kouzelném panáčkovi s černou buňkou. Vždy přívětivý a připraven pomoci hlavně dětem.

Veselá ZOO – hrátky s kamerou – např. drží šimpanzi, podivní ptáci aj.

U nás na farmě – co díl, to příběh dítěte z jiného kouta světa. Jake z Textasu, Fernando z Venezuely, Noggy z Mongolska, Franco z Argentiny, Gilbert z Peru, Leslie z Kanady.

Čtení do ouška – učí vztahu ke knize a naladí děti před spaním do postýlek.

Přestávka – oblíbený sitcom ze školního prostředí o reálných vztazích dětí. Učí hodnotit jednání mezi dětmi. Řeší tam i šikanu velmi příkladně, totiž pozitivně.

Oskarová oáza - kreslený seriál o zvířátku na poušti. Skopičiny beze slov. Eskapády šíleností. Neublíží, nenadchne.

Invaze planktonu - seriál, lidé ničí planetu a je nutno něco dělat. Skrze čtyři mořské potvůrky seriál přibližuje dětem, jak moc je naše planeta znečištěna a jak lidé ohrožují i mořské živočichy škodlivým jedovatým odpadem. Doktorka Oliheň zjistí, že z nějaké nádoby na pláži je generál krab látkou kontaminovaný. Najednou má velikou sílu a chuť bojovat a nesmyslně spolu bojují dva jindy přátelé. Doktorka je Istí oba zavede pod sprchu a voda je dekontaminuje a zbaví agrese. Řeší závažné problémy z dospěláckého světa.

H2O - Stačí přidat vodu - seriál o třech dívkách, mořských pannách, které přitahuje svět lidí.

Šlápni do pedálů - pořad o náctiletých chlapcích, kteří zdolávají obtížné terény na horských kolech. Chlapci tento pořad s nadšením sledují, ale nebezpečný risk zde není doporučen k napodobování.

Já budu Einsteinem - zábavně vzdělávací pořad s třemi dětmi Matějem, Tondou a Stázkou, kteří s velkým zaujetím rozebírají a zkoumají různé fyzikální jevy, např. Kde se vzala elektřina, Levitace, Perpetum mobile, Zkrocení světla, Čas a kyvadlo, Fyzika v kuchyni nebo Fyzika v kině: „Natočit film je vlastně věda“. Zde se děti například naučí dělat animovaný film. Pořad se zmiňuje o zákonech optiky, že čípky v oku vnímají barvy. Děti se seznamují s tím, co všechno umí lupa. Rozkouskují pohyby. 25 okýnek obrázku na 1 vteřinu filmu. Děti natočí vlastní krátký film – grotesku.

Hodně štěstí, Charlie - sitcom přejatý z Disney Channelu, o poněkud ztřeštěné rodině

Mazalové – český sitcom z prostředí starodávného českého hradu, o bláznivé rodině Mazalů, která hrad koupila a rodině duchů, která hrad po staletí obývá.

Špačkovi v síti času - nový trikový seriál pro celou rodinu, kde se prolíná současný reálný svět a svět fantazije.

Mistr E – pořad o etiketě pro děti od Mistra Etikety – Ládi Špačka. Každý díl zaměřen na jinou problematiku etikety. O návštěvě kina, o návštěvě divadla, chování na ulici, jízda vlakem, O mobilech, O čistotnosti, O chování v hotelech, O cestování v letadlech. Všechny díly o etiketě jsou působivé svou přesvědčivostí.

Méd'ové na cestách – dokumentární pořad, ve kterém autor mnohých večerníčků o živých zvířátkách v přírodě - pan Chaloupka, seznamuje děti s krajem Táborska, Třeboňska, Manětínska, Točnicku, Brd, Jeseníku, Bílých Karpat, Podyjí, Beskyd atd. Seznamuje v nich děti nejen se světem zvířat, ale také s historickými fakty a památkami. Krásná výprava i obsah, velmi poučný a milý dokument pro děti.

ABÉCÉDÉ S Michalem - výtvarný pořad Michala Nesvadby, ve kterém pracuje s barevnými lepicími páskami. Z lepicích pásek a lepenkového papíru vytvoří téměř vše. Barevný pohádkový svět z lepicí pásky a kartonu – např. auto, hrad, robot aj.

Planeta YÓ – hlavní magazín pro starší děti. Skládanku pořadů uvádějí dva náctiletí moderátoři.

Draci v hrnci – děti se učí vařit chutně a výživně. Např: Rizoto je z rýže, to ví každé zvíře. Fazole jsou luštěniny, chutnají jak laskominy. Ratatouille, jídlo které chutná lépe než vypadá. Cizrna je luštěnina, dobrá jako každá jiná. Se špenátem od maminky, zvedneš hravě všechny činky. Krůta, indián mezi ptáky. Cuketové bramboráky, ty potěší nejen draky. Ovocný dort s kokosem zavoní ti pod nosem.

Záhady Toma Wizarada – Cesty za dobrodružstvím a tajemstvím: Záhada kamenné mísy, Vodník – démon z hlubin, Záhadný trojhrob, Ztracení mrtví, Netvor z pravěku aj.

Dále: Wifina, Hýbánky, Čítánka, Výtvarka, Věda je zábava, Lovci záhad, Večerníček, Gumídci, Kouzelná školka, Chytrá zábava, Studio kamarád, Taneční hrátky s Honzou Onderem

MEGAMAX

Huntik - dobrodružný kreslený seriál o hledačích cestujících po ruinách světa, pídících se po kouzelných amuletech s různou a hrůznou účinností. Huntik pátrá po stopách svého otce, najde deník Dante, tak je nastíněn krátce děj a poté rozkopnou okna, následuje atentát, výbuch domu s cílem zabít a zbytek epizody se bojuje zbraněmi i kouzly, až vyčerpán vítězí Huntik i nad virtuálními příšerami. Zvukový podkres budí cílené napětí a děs. Vnucuje se otázka proč tolik násilí.

Opět po 10 letech Huntik sleduje stopy svého otce – hledá Atlantidu, v zádech ho sleduje virtuální příšera se stejným záměrem: chce najít výsledky výzkumu Huntikova otce. Luck spadne mezi kostlivce, hrozí mu zahubením, působí děsivé prostředí i nebezpečí. Kladně se jeví nález otcova amuletu za pomoci znalosti pověsti – Oidipus a Sfinga. Pomocí otcova amuletu může zvítězit i nad příšerami. Opět se dlouze a těžce potýkají a vítězí Huntik. 70 % střetů a děsivých situací. Autoři tímto dílkem probouzí v dětech agresi a vzrušení z násilí.

Zekes – Zekes je 14 letý chlapec má kouzelnou podložku a zběsile se na ní řítí s kamarádem Dexterem ulicemi města. (Není to dobré k napodobování pro chlapce ve městě.) Ohrožují sebe i druhé. Průběh děje provází doma samé karamboly, od ničení lustru až po nábytek. Z hlediska bezpečnosti je lepší trénovat ve skateparku než v rušných ulicích města na skateboardu.

Pac-man and Ghostly - strašidelná dobrodružství. Pac-man se svým slizoletem lepí neidentifikovatelné příšerky. Postavičky jsou odpudivé svým vzhledem i projevy. Titulují se: „Poleno a Pekouš“. Dialogy záporné, negativní výrazy i tón hlasu. Z podivného příběhu ale vyplynula jedna pozitivní myšlenka, že neovládání se je záporné. Přemíra příšer a negativismu nevychovává děti k jemné kultivovanosti. Vládce těchto příšer je despota vůči svým služebníkům a jeho chování zavání vztahy v gangu či mafii. Není to návod k napodobování? Při sledování filmů děti kriticky neuvažují.

Bernard Bear - minipříběh ledního medvěda. Je to vždy malý nešika. Všechny situace pro něj končí smůlovatě. Může to vzbuzovat v dětech lítost, ale i škodolibost. V jiném příběhu např. strčí náš nešika do malého tučňáčka a posmívá se mu. Ten povalí všechny bowlingové figurky. Medvěd hodí kouli a nepovalí ani jednu, vzteká se, že tučňáčkovi se to povedlo a jemu ne. Útočí na maličkého tučňáčka. Styl: „*Pachti se, pachti, ale stejně spadneš*“. Není moc pozitivní.

Lego legends of Chima - rádoby indiánské příběhy lego postaviček, opět výtvarně hrozné a dějově negativní. Boje, střety, spory a negativní dialogy i citoslovce. Pozitivní zde byla jen spolupráce zúčastněných spojenců v boji. Stále jenom střety, boje, výbuchy. Dospělému divákovi není zcela jasné, v čem je Chi pozitivní, že se má rozdat všem kmenům.

Hot Wheel - zběsilá jízda hlavní postavy, nehezké příšerky, opět bojuje s příšerou o jednu hodnou příšeru. Spiderman říká, že Seidge je nebezpečná, skrývá se zde ovšem záludnost. Sestra Spidermana „prý“ chce zničit vesmír. Umí vyrobit černou díru, která by vše pohltila. Její bratr se snaží zmocnit nadvlády a získat lidi na svou stranu a obviňuje sestru z falše. Přitom sám Istí chce získat nadvládu.

Záporem je, že zběsilost stíhá střety, násilím, závěr odhalí záludnost Spidermana. Zpochybňovaná Seidge nakonec zachrání vše dobré... Neprobouzí se tak v dětech strach z konce světa? Ze závěru vyplyne víra v důvěru, přemýšlivost, nenaletět Istivému protivníkovi, který nastavuje přátelskou tvář.

Spider-ricer - příběh o cestování v čase, který není až tak záporný, protože hrdina se dovolí rodičů, jestli smí odcestovat v čase. Na cestě přemýšlí o rodičích a dárků pro ně. Kreslené a slušné postavy, které vedou ke vztahu k vědě a tvořivosti. Asi jediný intelektuálnější seriál

Renagates – Odpadlíci - kreslený seriál. Odpadlíci jsou obviněni z činu, který nespáchali a jsou pronásledováni. Celý seriál se skrývají nebo bojují. Bojují proti organizaci Kobra a rozebírají informace o výbušninách. Odpadlíci mají čtečku informací Kobry a pak se střílí do aut Kobry, která uskutečnila únos profesora. Následují hrozné scény, profesor je pod tlakem, bojí se o život, výcvik střelby. 80% se bojuje. Virtuální bojovníci jsou zabití a znovu ožívají. Nakonec odpadlíci uniknou, aby v příštím díle mohli znovu statečně bojovat. Vysvobodí profesora od Kobry, berou ho k sobě, a on na oplátku, ač slabý, svými dobrými radami všechny znovu a znovu zachraňuje.

Rox - kreslený seriál, v němž zázračné mluvící auto v průběhu děje útočí na letadlo. Je dobrý námět střílet na letadlo po 11. září 2001? V době terorismu představou leteckého útoku takto otupovat dětskou mysl?

Stokes – jediný kreslený nenásilný seriál na Megamaxu, o mladých surfařích a relaxu na pláži.

Upoutávky – co půl hodiny hlasitě a agresivně poutají na další příběhy plné nekonečných střetů a násilí. Motivují a lákají na ně. Nestresují tyto příběhy dětskou duši? Podle producentů je zřejmě vše, co je drsné a útočné pro chlapce přitažlivé.

Pro větší sledovanost chtějí zaujmout podprahový instinkt dítěte za každou cenu. Není náhodou násilí v programu Megamaxu jako droga? „*To musíš vidět!*“ K tomu v upoutávkách sugestivně nabádají.

DISNEY CHANNEL

Liv a Maddie – Halloween ve škole - v tomto opět přihlouplém až hrubém dvacetiminutovém sitcomu, bylo napočítáno 181x puštěný vtíravý smích.

Hlášky typu: „*Strčte si to do...*“ „*Praštím ho krvavou sekyrou do ksichtu.*“

Chlapec, který má problém s navazováním vztahů s kamarády i s dívkami, se snaží seznámit, mluví na zafačovanou postavu a ostatní se mu smějí: „Hele, hele, on neuspěl ani v balení neživých objektů“ apod. Je soustavně slovně zesměšňován.

Austin a Alley - sitcom z prostředí bufetu bez valného děje, vtipu, úlety v dialogu, víc potrhle než zábavné, provázené salvami namíchaného smíchu nepřítomného publika snažící se využít jeho nakažlivosti.

Celý sitcom se odehrává v bistru, kde obsluhují dvě náctileté obézní dívky, z nichž jedna je velmi hubatá, všechny diriguje, nejvíc svého hubeného přítele.

Příklady dialogu: „*Jsem šťastný, až blinkám na nové tenisky.*“

Přijde host, který tlustou dívku zaujme. Ona ukradne vaječný salát vedle u stolu, dá ho příchozímu klukovi, který ji padl do oka. On o salát nestojí. Dívka na něj hrubě zaře a on to do sebe začne házet a ze strachu z ní křičí: „*To je bašta!*“ Ona ho svým tlustým zadkem odstrčí a rozvalí se vedle něho... Pokračování ve stejném stylu dost dospělého diváka drtí... A děti se mají bavit...

Nakopni to - sitcom o chlapcích milujících bojové sporty, hip hop a superpárty. Na lehátkách ve frontě čekají celou noc, aby se dostali na jednu z očekávaných superpárty. Přijde dívka, kterou galantně pustí, ona poděkuje, ale za ní běží velké množství chlapců a na ty, co ji pustili, nezbyly lístky. Další jde a vede kozu, protože rádio vyhlásilo soutěž o nejoriginálnější nápad. Ten získá jeden lístek. Znamého rappera, který má mít ten večer koncert, přepadnou v uličce a tito kluci mu pomohou. On, ač pochybně se potácející, rázem udělá z kluků své bodyguardy a oni se tak konečně dostanou na kýžený megakonzert. Jenže tento podivný umělec nakonec odmítá vystoupit a jde skákat s padákem z letadla. Protože byl rapperská hvězda, tak si dělal, co chtěl. Následuje scénka se strojem na pečené koule a jeden z kluků je chytá do bundy. Když má plnou bundu, vybuchne a všechno okolo je od pečeného

těsta. Končí to tím, jak je vše skvělé, že ochránili hvězdu a dostali nabídku, aby kluci hráli v jeho kapele na turné. Tento sitcom obsahuje opět sled rádoby vtipných událostí...

Jessie - sitcom o dívce, z malé vesnice v Texasu, která sní o velkém dobrodružství, a proto se rozhodne pro velkou změnu. Přijíždí do New Yorku a přijímá práci chůvy u bohatého páru. Má na starosti nejen jejich tři děti, ale i dvoumetrového domácího mazlíčka, varana jménem Kipling. Jessie pochází z rozvrácené rodiny vojáka, otec chodí se svou nadřízenou, která má dceru velmi sebevědomou a ta se do Jessie nevybíravými slovy stále naváží a ponižuje jí. Jessie hlídá tři malé děti, které jsou natolik nezbedné, že polily vodou rodiče odpálením vodní věže, až zbyla díra ve stropě. Rozbily tak dům, až všichni museli jít jinam, a to na vojenskou základnu k jejímu otci. Jessie vždy snila potatit se a dostat se do armády. Nepodařilo se jí to a kvůli tomu ji dcera otcovy přítelkyně shazuje a ponižuje i na veřejnosti. Křičí, že ona sama to dotáhla na letušku, ale Jessie jenom na trapnou chůvu. Záporná postava shazuje kladnou – to je průvodní jev celého sitcomu.

Pokračování - otec voják nazývá své děti hrozbou národní bezpečnosti, protože ho spolu s přítelkyní postříkají celého pěnou. Koná se svatební hostina. Otec se se svojí přítelkyní (nadřízenou) nečekaně berou a jejich dcery se na hostině perou o mikrofon a častují se tam přede všemi nevybíravými urážkami. Do toho malé děti křičí, že se těší na pubertu. Po chvíli se ty tři malé děti nepozorovaně vzdálí na zahradu, kde stojí prototyp vojenského auta, vniknou do něj a mačkají knoflíky, až se auto rozjede a prorazí zeď až ke svatebčanům do haly. Děti tím našťvaly Jessie a ona oznámí, že jako chůva končí. Děti ji přemlouvají, aby zůstala, protože zjistí, že jí mají rády a ona změkne. Děti si opět sednou do auta, Jessie přichází za nimi, sedá si k nim, ony něco mačkají a auto se opět rozjelo a všude kolem další pohroma.

Jeden z rádoby vtipných glos: Bratr nazve sestru ještěrkou, co jí smrdí z huby... Jessie tančí s otcem, smíruje se s macechou. Přicházejí další trapasy na svatbě. Jessie konečně vyhodila svojí - teď už - nevlastní sestru (letušku) a radostně tančí. Opravdu duchaplná zábava.

Pes a jeho blog – díl: *Zlobivá slušňačka* – sitcom je o rodině, která má mluvícího zázračného psa, který všechno ví a diriguje celou rodinu. Debbie je dívka, které se ostatní dívky posmívají, že je příliš velká slušňačka, a vyčítají jí do obličeje: „Ty jsi malý rodič“. Za jejími zády si spolužačky domlouvají záškoláctví, ale Debbie mezi sebe

nechtějí, protože je jiná. Debbie vyčítá psovi Stenovi: Stene, proč jsi mi neřekl o zaškolí.“ Rodiče jsou v tomto sitcomu za hlupáky. Matka přijde domů a vysvětluje svůj pozdní příchod: „Zaparkovala jsem na ulici a odfoukl mě vítr a napadlo hejno hus.“ Další dcera (sestra Debbie), říká bratrovi: „Maminku přepadly husy, nedostaneš dolar, zítra budeš uklízet garáž. Hahaha“.

Slušnačka se hodlá vzbouřit proti své image. Přijde otec a říká matce: „Proč jsi mi vyhodila můj sedací pytel?“ Odpověď matky: „Byly tam myši.“ (V obýváku?)

Bratr jede halou na kole a vjede do dveří. Mezi dveřmi se rozplácne. (smích) Následuje hádka rodičů. Dítě hledají ve smetí. Pes Sten říká: „*Když máš prázdné břicho, následuje ticho.*“ Děti byly unuděné a jediné, co jim přišlo smysluplné z jejich pohledu, byla zmrzlina a chtěly navštívit zoo. Oprávněně.

Následuje řada nesmyslných, prázdných a nudných skečů a dialogů umožňujících zdravý rozum. Třesky, plesky ke zhloupnutí dětí. Zmatek nad zmatek...

Farma ant - sitcom o teenagerech a stroji času a přízemních starostech.

„No jo, špekátý zadek má miliony dolarů“. Kluci mluví o silné dívce z bohaté rodiny...

Řeší se tam jen přízemní zájmy: jako starosti jen o vlasy, o oblečení.

Ale do kontextu se dává, že jedna nespokojená dívka žádá o stroj času, aby mohla něco změnit. Strojem času se gumuje všechna realita a vrací se do roku 1986, kam jeden z hlavních hrdinů Zoltán s sebou bere černošku Chinu. Koná se tam ples a on se touží seznámit. China je u vytržení a říká: „Teda, na plese je všechno! Je to totálně totální totál! Nechceš si trsnout?“ Jenže Zoltánovi se líbí jedna dívka, a předstírá tedy, že China je sestřenka, která ho obtěžuje: „Ty vado, tvoje sestřenka je teda vopruz.“

Všechno je tam „hustý na totáč“ a „vyšťavený na totáč“. Jiná dívka říká Zoltánovi: „Ty vado, ta babka je tvoje sestřenka?“

Mezitím se jim podařilo ze zoufalství opravit stroj času a vrátili se zpět.

Wolfblood - seriál pro děti Vlkodlaci jsou mezi školními dětmi a snaží se skrýt svou identitu a začlenit se mezi ostatní děti. Příběh nastiňuje mnohé zkoušky přátelství, ale i nevraživost a intriky jedněch vůči druhým.

Pozitivní je to, že seriál vede k toleranci odlišnosti a nutnosti držet pospolu i v těžkých chvílích.

Hodně štěstí, Charlie - malá holčička Charlie žije uprostřed své bláznivé, leč milující rodiny. Ona jediná „normální“. Všichni ostatní se chovají a mluví potrhle. Není tam respekt vůči rodičům, soudě z jejich chování však není divu. Hodně se v tomto díle znevažuje role rodičů.

Violetta - jihoamerická mírná telenovela pro mladistvé. Je milá, krásná, dětsky nevědomá, ve zmatku svého dospívání, ale má i složitější rodinné zázemí.

Příběh nastoluje první bolesti a lásky. První zmatky a zklamání, docela nekalé intriky spolužaček, zvláště jedné nejbohatší dívky, která se chová tak, že musí mít všechno, co si umane. Tento seriál se dívkám velmi líbí. Může naučit náctileté jak řešit a posuzovat své situace. Naučí je, že ne každý, kdo se tváří jako přítel, jím doopravdy je.

Královská dvojčata - animovaný seriál. Dva princové – dvojčata – zdělili ostrov, a dohadují se, který z nich nastoupí na trůn. V každém díle zvládnou bojovat s nějakým netvorem a ještě se stihnou v rámci boje hádat mezi sebou. Avšak pokud se dostane jeden z bratrů do nesnází a je někým zajat a hrozí mu smrt, druhý bratr vždy hledá okamžitě způsob, jak bratra v ohrožení života zachránit. Takže se prolíná mírná nevraživost bratrů se sourozeneckou láskou, která ale vždy nad jejich spory zvítězí a ostrov zůstává i nadále v jejich držení.

Příloha B - DOTAZNÍK

Průzkum mezi dětmi o využívání volného času

Škola:

Třída:

1. Jsi chlapec nebo dívka?

- a) chlapec
- b) dívka

2. Máš nějaké sourozence?

- a) ano
- b) ne

Pokud ANO, je starší nebo mladší?

- a) starší
- b) mladší

3. Chodíš do školy rád?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

4. Myslíš si, že jste ve třídě dobří kamarádi?

- a) ano
- b) někdy
- c) moc ne

5. Jaké bylo tvé poslední vysvědčení?

- a) samé jedničky
- b) jedničky a dvojky
- c) také trojka
- d) i čtyřka

6. Co VŠECHNO děláš ve svém volném čase?

Sportuji.	ANO - NE - OBČAS
Chodím do přírody.	ANO - NE - OBČAS
Jezdím na kole.	ANO - NE - OBČAS
Čtu si.	ANO - NE - OBČAS
Dívám se na televizi.	ANO - NE - OBČAS
Hraji počítačové hry.	ANO - NE - OBČAS
Trávím čas na facebooku.	ANO - NE - OBČAS
Chatování na počítači.	ANO - NE - OBČAS
Navštěvuji kroužky.	ANO - NE - OBČAS

Které?.....
Ještě něco jiného?.....

7. A co děláš úplně NEJRADEJI? (Tvoje nejmilejší záliba.)

.....

8. Kterou knížku máš nejraději?.....

9. Máš rád KNÍŽKY:

- a) pohádky
- b) bajky
- c) pověsti
- d) dobrodružné příběhy
- e) historické příběhy
- f) povídky o zvířátkách
- g) napínavé komiksy
- h) souboje
- i) detektivky
- j) jiné .....

10. Máš ve svém pokoji televizi?

- a) ano
- b) ne

11. Ptáš se rodičů, jestli si smíš pustit televizi?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

12. Díváš se na televizi:

- a) každý den
- b) spíš o víkendu
- c) jen někdy

13. Které dětské televizní stanice sleduješ nejčastěji:

ČT - Děčko	ANO - NE - NĚKDY
Disney Channel	ANO - NE - NĚKDY
Megamax	ANO - NE - NĚKDY
Jiné (napiš název).....	

14. Které televizní pořady pro děti máš nejraději?

.....
15. Jsi u toho, když se rodiče dívají na zprávy?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

16. Která je tvoje oblíbená televizní postava nebo televizní hrdina?.....

Zkus říct proč?.....

17. Volný čas trávíš raději: a) sám b) s kamarád

Příloha C – ZÁJMY AGRESORŮ

Doslovné popisky vyjádření zkoumaných dětí z dotazníků, které jsou mnohdy velmi nepřesné z důvodu neznalosti jazyka. Odpovědi jsou zaznamenávány v přesném sledu dotazníků.

2. TŘÍDY – 11 dětí

Sledování TV: občas, spíš o víkendu, denně, občas, občas, denně, spíš o víkendu, denně, denně, denně, denně

Oblíbený kanál: Smíchov, Prima Cool, Sport 5, Děčko, Megamax, Děčko, Nickelodeon, Děčko, Disney, Boomerang, Smíchov, Prima Cool, Smíchov, Děčko

Oblíbený pořad: Sponge Bob, Sponge Bob, Hvězdné války, Herolegofactory, Harry Potter, Scooby Doo, Harry Potter, Scooby doo, Harry Potter, Scooby Doo

Oblíbená postava: Bobofet (hezký), Emet (vtipný, hrdina), Sponge Bob, Ondřej, Harry Potter, Spiderman, Ironman, Harry Potter (kouzlí), Dard Water (je robot)

Kroužky: fotbal, bojové sporty, bojové sporty, angličtina, výtvarka, šachy, florbal, šachy, angličtina, hip hop, bojovky, karate, bojové sporty, florbal

Nejmilejší zábava: fotbal, iPad, hudba, hřiště, TV, PC, florbal, hra s legem, PC, lego, playstation, být s mámou, koukání na TV, hraní her na PC

Druh četby: pohádky, dobrodružné napínavé komiksy, pověsti, dobrodružné, o zvířátkách, detektivky, technické, dobrodružné, historické, pohádky, bajky, souboje, oceány, dobrodružné, souboje, dobrodružné, souboje, o zvířátkách, dobrodružné, napínavé komiksy, souboje, napínavé komiksy

Nejmilejší knížka: O fotbale, Emilovy skopičiny, Oceány, Bella a Sebastián, Harry Potter, Harry Potter, Harry Potter, O koblížkovi, Malý princ

Do školy chodí: rád, někdy, někdy, nerad, někdy, někdy, rád, rád, někdy, rád, někdy

Vysvědčení: 1 a 2, samé 1, samé 1, samé 1, samé 1, samé 1, 1 a 2, také 3, 1 a 2, také 3, 1 a 2,

Sourozenci: ano mladší, ano mladší, ano mladší, ano starší, ano starší, ano starší, ano starší, ano starší, ano mladší, ano starší, ne

Volný čas tráví raději: s kamarády, s kamarády, s kamarády, s kamarády, s kamarády, s kamarády, sám, sám, s kamarády, sám, s kamarády

3. TŘÍDY – 13 dětí (Odpovědi dívek jsou vyznačeny tučně).

Sledování TV: občas, denně, denně, denně, **denně, denně**, občas, denně, denně, denně, denně, **občas, denně**

Oblíbený kanál: Disney, Disney, Děčko, Nickelodeon, Nickelodeon, Děčko, **Barrandov, Nova, Prima, Disney**, Disney, Smíchov, Nickelodeon, Megamax, Děčko, Prima, **Barrandov, Megamax, Prima Zoom, Nickelodeon, Nova, Prima**

Oblíbený pořad: Toggo, Kika, Děčko, **Červená karkulka, Šrek, Krteček, Deník princezny**, Hatwel, Pokémon, Animáček, Gumítky, Přestávka, **Tady hlídám já**

Oblíbená postava: Sten (mluvící pes), Rico (protože má v sobě v těle atomovku), Luk (statečný), **Šrek, Fjona, Princezna**, Hatwel, Pokemon, Roboti autoboti, Spiderman, Ninja, **Tori Vega, Týdžej Detvajzr?**

Kroužky: florbal, sportovky, ne, fotbal, ne, **hip hop, korálky, věda nás baví, zpěv, basket**, Informatika, florbal, ne, plavání, volejbal, bojovky, vybíjená, informatika, florbal, informatika, **ne, hip hop, keramika, výtvarka**, fotbal, vybíjená

Nejmilejší zábava: pc, lego, kopání s míčem, hraji magic, nevím, počítačové hry (račí doupě, minecraft), **korálky, zpěv, sport**, hrát venku šerifa, kreslení, mobil, všechno, jízda s kamarádem na kole, hrát si a číst, **četba, hip hop, keramika, výtvarka**

Druh četby: dobrodružné, válečné, napínavé komiksy, detektivky, dobrodružné, napínavé, souboje, detektivky, dobrodružné, napínavé komiksy, souboje, detektivky

pohádky, bajky, povídky, dobrodružné, komiksy, souboje, detektivky, souboje, napínavé komiksy, **pohádky, dobrodružné, o zvířátkách, povídky o zvířátkách**

Nejmilejší knížka: Tanky a další vozidla, Komiksy, Drakula, děti z Bullerbynu, Deník malého poseroutky, **Chůva MKV**, Klub tygrů, Kocour Mikeš, Tintinova dobrodružství, příběhy minecraftu, Neználek ve slunečním městě, Pozemšťan, **Barbánek – velká kniha dobrodružství, Kotě**

Do školy chodí: někdy rád, někdy rád, nerad, nerad, **někdy, rád**, někdy, rád, někdy, někdy, někdy, **rád, někdy**, někdy

Vysvědčení: 1 a 2, také 3, samé 1, samé 1, **také trojky – i čtyřka, 1 a 2, 1 a 2, i čtyřka, 1 a 2, 1 a 2, 1 a 2, také 3, také 3,**

Sourozenci: ano starší, ano starší, ano starší, ano mladší, **ano starší, ano starší**, ano starší, ano starší, ano starší, NE, ANO STARŠÍ, **ano starší, ano starší**

Volný čas tráví raději: sám, sám, s kamarády, sám, s **kamarády, s kamarády**, s kamarády, sám, **s kamarády, s kamarády, s kamarády, sama, s kamarády**

4. TŘÍDY – 13 dětí

Sledování TV:

denně, denně, denně, denně, **občas**, denně, občas, **občas**, o víkendu, denně, o víkendu, **denně**, denně

Oblíbený kanál:

Disney, Prima zoom, Nicelodeon, Nova, Disney, Prima Cool, Zoom, Love, Smíchov, Děčko, Disney, disney, Nicelodeon, nicelodeon, Megamax, Disney, Nicelodeon, Čt SPORT, Nova, Nova Cinema, **Děčko, Čt sport**, tak různě

Oblíbený pořad:

Hodně štěstí, Charlie, Jessie, zábavné, akční, Spongebob, souboje, hokej, olympiáda, Sponge Bob, Matrix, sport, **Planeta Jo, Avatar, House of Anubis**

Oblíbená postava:

Battman, James Bond, Indiana Jones, Harry Potter, Bart a Homer Simpsonovi (vtipní), **Spongebob (srandovní)**, Ben 10, Hokejisté, **Hermijóna**, Sponge Bob, Ronaldo, (rychlý), Harry Potrter (kouzlí), **Patricia Williamsová**, nikdo,

Kroužky:

vybíjená, fotbal, florbal, fotbal, florbal, hasiči, indiáni, fotbal, vybíjená, taekwoondo, florbal, šachy, bojové sporty a sebeobrana, **házená**, fotbal, karate, baseball, basketbal, **žádné**, fotbal, florbal, čtení, basketbal, malování, basketbal, fotbal, někdy pc, někdy šachy, **Basket, dramatařák, pupets reading club**, fotbal, vybíjená,

Nejmilejší zábava:

?, sport, hraní s RC modely, hraji si s pejskem, **škola**, vzít si pistole a střílet se se sestrami, kamarádi, **sportuji, Píši deník s mojí kamarádkou**, sportuji

Druh četby:

pověsti, pohádky, pověsti, dobrodružné, historické, souboje, pohádky, dobrodružné napínavé komiksy, souboje, detektivky, **pohádky, napínavé komiksy**, dobrodružné příběhy, napínavé komiksy, souboje, detektivky, **dobrodružné příběhy, horor**, dobrodružné, detektivky, encyklopedie, dobrodružné, napínavé, fotbalové, dobrodružné, napínavé komiksy, souboje, detektivky, **dobrodružné příběhy**, dobrodružné příběhy

Nejmilejší knížka:

Klub záhad, Klabzubova jedenáctka, Muzeum dinosaurů, Babička drsňačka, Deník malého poseroutky 1-7, **Anička a její kamarádi**, Deník malého poseroutky, Různé?, **Dášenka**, Deník malého poseroutky, O fotbalu, Harry Potter, **Správná pětka**, Narnie

Do školy chodí (rád, nerad, někdy):

někdy rád, někdy, někdy, někdy, **ráda**, nerad, někdy, **ráda**, někdy, někdy, někdy, někdy, někdy

Vysvědčení:

1 a 2, samé 1, také trojky, samé 1, **1 a 2**, také 3, 1 a 2 a také 3, **i 4**, samé 1, samé 1, také 3, **samé 1**, 1 a 2

Sourozenci:

NE, ano starší, ano starší, ano mladší, ano mladší, ano starší, starší i mladší, **NE**, ano starší, ano starší, starší i mladší, **NE**, ano mladší,

Volný čas tráví raději:

s kamarády, s kamarády, s **kamarády**, s kamarády, s kamarády, sám, s kamarády, s **kamarády**, s kamarády, s kamarády, s **kamarády**, s kamarády

5.TŘÍDY – 8 dětí (jen chlapci)

Sledování TV:

denně, denně, spíš o víkendu, občas, občas, denně, denně, denně,

Oblíbený kanál:

Disney, Nicelodeon, Čt sport, Discovery chanel, Prima Cool, Čt sport, Disney, Smíchov, Prima Cool, Disney, Nicelodeon, Megamax, Hbo, Disney, Prima Cool

Oblíbený pořad:

žádný, Simpsonovi, Disney, Smíchov, Prima cool, Futurama, Simpsonovi

Oblíbená postava:

žádná, Avatar, Bumblebee, Homer a Bart Simpsonovi, Spiderman – protože skáče, Vandema – protože bojuje, Gandalf- žije dobrodružný život a pomáhá lidem, Tronman, Thor, Halk,

Kroužky:

ne, Hokej, fotbal, basket, volejbal, fotbal, florbal, IT – programování, Fotbal, Florbal, bruslení, AJ, kytara, hokej, nemám, nevím,

Nejmilejší zábava:

hra na PC, Basketbal, sportování, fotbal, počítač a výlety s rodinou, Hokej, hry na x-boxu, badminton, fotbal,

Druh četby:

humorné, dobrodružné, napínavé komiksy, souboje, pohádky, dobrodružné, napínavé komiksy, historické příběhy a souboje, dobrodružné, napínavé komiksy, detektivky, komiksy, souboje, detektivky,

Nejmilejší knížka:

Deník malého poseřoutky, Správná pětka, Doktor Proktor – velká loupež zlata, O fotbalistech, Best Quest, ne, Klub záhad, Harry Potter,

Do školy chodí:

Někdy rád, někdy rád, někdy rád, někdy rád, někdy rád, někdy, někdy, nerad,

Vysvědčení:

1 a 2, 1 a 2, 1 a 2, i čtyřka, také trojky, také trojky, samé 1, také trojky,

Sourozenci:

ano mladší, ano mladší, ano mladší, ano starší, ano mladší, ano starší, ne, ne,

Volný čas tráví raději:

sám, s kamarády, s kamarády, s kamarády, s kamarády, sám i s kamarády, sám, sám,

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ivana Gottová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Vliv televizního násilí na děti

Rok: 2011 - 2014

Počet stran textu bez příloh:¹⁸

Celkový počet stran příloh:¹⁹

Počet titulů českých použitých zdrojů: 34

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 9

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný, M. A., Dr.

---

¹⁸ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (seznamy použitých zdrojů již nepočítáme)

¹⁹ zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh

